

Laura Paukkonen

Digitaalisen kollaasin tekeminen

Prosessikuvaus digitaalisen kollaasin työstämisestä kuvan tekijän näkökulmasta

kijä(t) Otsikko	Laura Paukkonen Digitaalisen kollaasin tekeminen
Sivumäärä Aika	Prosessikuvaus digitaalisen kollaasin työstämisestä kuvan tekijän näkökulmasta 44 sivua, 01.05.2011-11.11.2011
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Viestinnän koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Digitaalinen viestintä
Ohjaaja(t)	Lehtori Katri Myllylä Lehtori Jaakko Ruuttunen
<p>Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, joka tarkastelee digitaalisen kollaasin tekemistä luovan prosessin kautta kuvan tekijän näkökulmasta. Opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa, vaan sen tavoitteena on kehittää omaa luovuutta ja ammatillista osaamista kuvittajana. Toteutus tapahtuu maaliskuusta 2011 marraskuuhun 2011.</p> <p>Tutkielman tiedot ovat laadullisia, tarkoittaen, että tieto perustuu luotettavaan kirjallisuuteen ja omiin havaintoihin. Opinnäytetyössä esitellään myös kuvallisia esimerkkejä, joiden kautta vahvistetaan omia havaintoja ja havainnollistetaan vaikeasti sanallistettavia asioita.</p> <p>Opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta, joista ensimmäinen on teoreettinen ja jälkimmäinen on toiminnallinen. Ensimmäinen osio kertoo omasta suhteesta kuvittamiseen ja digitaalisuuteen, se käsittelee aihetta alustavasti kuvan digitaalisuutta ja kollaasia. Ensimmäinen osio vertailee perinteistä paperikollaasia ja digitaalista kollaasia ja avaa digitaalisen kollaasin käsitettä. Opinnäytetyön toiminnallisen osion tavoitteena on sanallistaa luova prosessi. Luovan prosessin tarkastelu tapahtuu Filosofian Akatemian luovan prosessimallin kautta ja sen avulla prosessi sanallistetaan keräämisvaiheesta, valikointiin, luonnosteluun ja sen kautta jalostamiseen ja viimeistelyyn.</p> <p>Lähdekirjallisuuden ja esimerkkien pohjalta opinnäytetyössä määritellään digitaalinen kollaasin käsite. Digitaalinen kollaasi on perinteisen paperikollaasin kaltainen, mutta se antaa vielä laajemmat mahdollisuudet kollaasille muokattavuuden ja materiaalien runsauden ja saatavuuden kautta. Yksityiskohtaisia ohjeita digitaalisen kollaasin tekemiseen työ ei anna, mutta se havainnollistaa luovan prosessin etenemistä digitaalisen kollaasin tekemisen kautta. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat kaikki luovasta prosessista ja digitaalisesta kuvituksesta kiinnostuneet. Opinnäytetyö voi toimia hyvänä lähtökohtana samankaltaisille luoville prosesseille. Se voi myös toimia inspiraationa kokeilla uutta tekniikkaa esitellyn prosessimallin avulla.</p>	
Avainsanat	Luova prosessi, digitaalinen kuvittaminen, kollaasi, digitaalinen kollaasi

Author(s) Title Number of Pages Date	Laura Paukkonen Creating digital collage making a digital collage and studying and describing the creative process of making it. 44 pages, 1.5.2011-11.11.2011
Degree	Degree programme in media
Degree Programme	Media
Specialisation option	Digital Communication
Instructor(s)	Katri Myllylä, Lecturer Jaakko Ruuttunen, Lecturer
<p>The goal was to make a digital collage and study and describe the creative process of making it. The author's personal aim was to develop her artistic talent and her own personal style as an illustrator. Another aim was to find out if a digital collage is different from the conventional paper collage.</p> <p>The research was based on a qualitative research method as well as the author's own observations. Previous research, theories and examples formed the theoretical basis. Information was collected from literature and observations along the creative process and photo examples.</p> <p>The theoretical part explained about collage and digital collage in which the conventional papercollage towards digital collage was compared. Also the author's attitude towards digital illustration was presented. The creative creative design process was described and analyzed in detail, from the collecting part to choosing and sketching through to the processing and the finishing.</p> <p>As a result it was found out that a digital collage does not really differ from the conventional paper collage. A digital collage is easier to modify and there are more materials available for a digital collage. The concept of digital collage is not that clear to explain but this research gives some examples that help to understand it. It visualizes a creative process via digital collage making.</p> <p>This research is directed for everyone who is interested in digital illustration and researching of new ways of making illustrations.</p>	
Keywords	Creative process, Digital illustration, Collage, Digital collage

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Pohjustus digitaalisen kuvan tekemiseen	3
3	Mitä on kuvan digitaalisuus ja kollaasi	7
3.1	Kuvan digitaalisuus	7
3.2	Kollaasista yleisesti	9
3.3	Kollaasin tekeminen	10
3.4	Suhteeni kollaasiin	11
3.5	Digitaalinen kollaasi	12
3.6	Digitaalinen kollaasi verrattuna perinteiseen kollaasiin	14
4	Prosessikuvaus: naisen kasvot digitaalisen kollaasin keinoin	16
4.1	Prosessin tavoitteet	18
4.2	Luovan prosessin mallin esittely	19
4.3	Kerääminen	21
4.3.1	Teeman valinta: naisen kasvot	22
4.3.2	Materiaalin kerääminen	25
4.4	Valikointi	26
4.5	Luonnostelu	28
4.6	Jalostaminen	32
4.7	Viimeistely	37
5	Yhteenveto	41
	Lähteet	43

1 Johdanto

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö ja sen tavoitteena on tarkastella digitaalisen kollaasin tekemistä luovan prosessin kautta kuvan tekijän näkökulmasta. Opinnäytetyön toteutus on tapahtunut helmikuun 2011 ja marraskuun 2011 välisenä aikana. Tutkielman tarkoitus on määrittää digitaalinen kollaasi ja miten se eroaa perinteisestä paperikollaasista ja mitkä ovat digitaaliselle kollaasille ominaisia piirteitä. Toiminnallisella opinnäytetyölläni haluan ennen kaikkea kehittää omaa luovuuttani ja ammatillista osaamistani. Kiinnostus aiheeseen on syntynyt lukuisien graafisten kirjojen- ja valokuvien kautta. Olen huomannut kiinnostuvani innovatiivisista kuvituksista, joissa on yhdistetty rohkeasti erilaisia materiaaleja ja tekniikoita. Kollaasitekniikka tuntuikin luonteelta valinnalta tähän tutkielmaan, sillä sen antamat mahdollisuudet kuvalle ovat nähdäkseni lähes rajattomat.

Opinnäytetyöni pääasiallinen tarkoitus on esitellä luovaa prosessia ja käyttää hyväksi jo olemassa olevaa Filosofian Akatemian luovan työn opas 1.0 prosessimallia työskentelyssäni. Filosofian Akatemia on yritys, joka tekee tutkimus- ja koulutustyötä yrityksille. Havainnoin työskentelyäni luovan Filosofian Akatemian prosessimallin pohjalta ja etenen sen antamien ohjeiden mukaan. Tarkoituksena on myös mallintaa oma työskentely prosessimalliksi, joka kuvaa työskentelyn etenemistä ja prosessin vaiheita.

Tutkielma on laadullinen, tarkoittaen, että tieto perustuu luotettavaan tekstiin ja omiin havaintoihin. Kohderyhmänä toimivat graafisesta alasta kiinnostuneet ja kaikki, jotka haluavat kokeilla digitaalista kollaasitekniikkaa ja luovan prosessin mallia. Käyttämäni prosessin mallia voidaan pitää yleispätevä lähestymistapa luovalle työlle. Työ voi toimia lähtökohtana saman tyyppisille projekteille. Haasteellisinta on luovan prosessin sanallistaminen ja prosessin kulun kirjoittaminen auki. Opinnäytetyölläni ei ole toimeksiantajaa, vaan toteutan työn itselleni työnäytteenä. Aikomukseni on käyttää kuvitusta ensimmäisenä kuvana kolmen sarjassa ja toteuttaa valmiit kolme kuvitusta printteinä vaatteissa. En opinnäytetyöni puitteissa käsittele prosessia digitaalisesta kollaasista printiksi vaatteisiin, koska aiheeni keskittyy digitaalisen kollaasin tekemiseen.

Teemana digitaalisella kollaasillani on naisen kasvot. Valitulle teemalle löytyy runsaasti materiaalia. Teemana naisen kasvot on erittäin mielenkiintoinen ja minulle tuttu aiemista kuvituksista. En perehdy työssäni kasvojen kuvaamiseen syvemmin, vaan tarkastelu perustuu lähinnä prosessin kulkuun ja kollaasin tekemiseen. Haluan, että kollaasin toteutus on läpinäkyvä niin, että katsoja huomaa heti kyseessä olevan kollaasi eikä käsitelty valokuva. Haluan säilyttää kuvassa myös perinteisen kollaasin näköistä jälkeä.

Opinnäytetyö koostuu kahdesta osiosta, joista ensimmäisessä pohjustan aluksi omaa suhdetta aiheeseen ja digitaaliseen kuvittamiseen. Käsittelen ensimmäisessä osiossa myös kuvan digitaalisuutta, mitä se tarkoittaa ja miten se vaikuttaa kollaasin tekemiseen. Avaan kuvan digitaalisuutta pintapuolisesti, sillä kuvan digitaalisuus liittyy digitaalisen kollaasin käsitteen avaamiseen. Seuraavaksi määrittelen kollaasin ja pohdin perinteistä ja digitaalista kollaasia tekniikkana. Pohdin, miten perinteinen kollaasi eroaa digitaalisesta, tai eroako se ollenkaan. Kollaasin käsitteen ymmärtämisen vuoksi avaan kollaasin historiaa ja taidehistoriaa pintapuolisesti. Opinnäytetyöni ensimmäinen osio esittelee muutamia esimerkkikuvia, jotka ovat vaikuttaneet minuun kuvittajana, ja jotka vaikuttavat työskentelyyni prosessin aikana. Haasteelliseksi osoittautui tiedon löytäminen digitaalisen kollaasin ominaisuuksista ja käsitteestä. Digitaalisen kollaasin määrittämiseen oli käytettävä tietoja digitaalisen kuvasta, kollaasitekniikasta ja uuden median taiteen kehityksestä. Tieto, jota kuvan tekemiseen löytyy, keskittyy lähinnä nykhetken digitaaliseen kuvaan ja digitaaliseen kuvankäsittelyyn. Opinnäytetyössäni pääpaino on luovassa prosessissa, siksi en käsittele opinnäytetyössäni kuvankäsittelyyn liittyviä asioita. Kuvankäsittelyllistä prosessia on helppo seurata opinnäytetyöni toisessa osiossa, jossa havainnollistan kuvan tekemistä kuvin prosessin eri vaiheissa.

Toisessa osiossa käydään läpi luovaa prosessia ja sen vaiheita. Toinen osio perustuu ammatillisen osaamisen kehittämiseen ja minulle uuden digitaalisen kollaasitekniikan opettelemiseen. Luovan prosessin kuvauksen etenemiseen olen valinnut Filosofian Akatemian luovan prosessin mallin, joka sopii nähdäkseni hyvin nimenomaan kollaasin työstämiseen. Samaa luovan prosessin mallia voi myös soveltaa muuhun luovaan tekemiseen. Toisen osion tavoitteena on luoda mahdollisimman kattava kuva prosessin etenemisestä ja kehittää omaa työskentelyä luovan prosessin mallin kautta.

2 Pohjustus digitaalisen kuvan tekemiseen

Intoni kuvittamiseen on saanut alkunsa katutaiteesta. Olen aina ollut kiinnostunut urbaanista kulttuurista ja mielestäni graffitimaalarit ilmaisevat itseään nerokkaasti katutilassa. Nykyään kuvitukseni hakevat inspiraatioita muodista, vaatteista ja muotokuvista. Lisäksi olen aina ollut kiinnostunut printeistä vaatteissa ja sitä kautta haluaisin toteuttaa joskus omia printtejä vaatteisiin.

Tehdessäni ensimmäisiä digitaalisia kuvia koulussa tein hyvin yksinkertaisia mustavalkoisia kuvia ja pelkistin kuviani paljon. Tuolloin minua kiinnostivat erityisesti vektorigrafiikalla toteutetut pelkistetyt kasvokuvat. Nykyään arvostan uusia oivalluksia kuvaan valitussa tekniikassa ja selkeää omaa persoonaa toteutuksessa. Innovatiiviset kuvitukset ovat herättäneet kiinnostukseni yhä vahvemmin. Olenkin ostanut ja lainannut paljon kuvitusaiheisia kirjoja, joissa esitellään laajasti eri tekijöitä ja tyylejä. Lisäksi olen yrittänyt selvittää minkälaisia trendejä tällä hetkellä vallitsee kuvitusalailla. Tämän vuoden yhtenä trendinä kuvituksessa voidaan pitää esimerkiksi käsin paperista leikattua (Kuva1) tai paperista valmistettua kuvaa (Kuva 2) (Computer Arts 2011). Näissä tekniikoissa minua kiinnostaa erityisesti se, miten käsityöläisyys on nähdäkseni saanut arvoaan takaisin kuvituksessa. Ottaen huomioon, että ymmärtääkseni suurin osa työstä tehdään nykyään lähes kokonaan digitaalisesti. Esittelemissäni kuvaesimerkeissä kiinnostavaa on, miten kaksi kuvan tekijää ovat tehneet paperista välineen, jota he voivat edelleen käyttää digitalisoituneen kuvituksen maailmassa.

Kuva 1. Julene Harrisonin käsin paperista leikatut muotokuvat.

Kuva 2. Yulia Brodskayan paperiliuskoista käsin tehty kasvokuva.

Digitaalisuus on pitkään ollut minulle kirosana. Kuvituksia tehdessä en ole mielelläni käyttänyt välineenä tietokonetta. Huomaan, että digitaaliset kuvat ovat mielestäni kylmiä, kolkkoja ja niistä puuttuu konkreettinen pinta ja tuntu. Olen enemmän perinteisen piirtämisen ja maalaamisen kannalla edelleen, kun teen kuvituksia. Normaalisti työskentelen niin, että teen käsin suuren osan työstä ja lopuksi skannaan kuvan digitaaliseen muotoon. Yleensä työstän kuvan lähes valmiiksi ennen digitoimista. Ammatillisesti on mielestäni välttämätöntä osata digitaalinen kuvan tekeminen ja ymmärtää erilaisia digitaalisia tiedostomuotoja, joita eri mediat tarvitsevat. Samalla kyse on mielestäni tehostamisesta, sillä digitaalisuus on tuonut paljon nopeutta kuvan tekemiseen. Kuvien muokkaaminen digitaalisesti on käsittääkseni paljon helpompaa ja niitä voi muokata lähes loputtomiin. Todennäköisesti tulen itse tekemään aina osan työstä käsin, koska nautin käsillä tekemisestä. Pysyäkseni ajan hermolla päivitän tietojani ja taitojani digitaalisesta kuvan tekemisestä ja eri tekniikoista internetin ja kirjojen kautta. Toivon, että tämän opinnäytetyön myötä löydän vielä vahvemmin oman tyylini kuvittajana ja uskallan rikkoa rajojani kuvituksissa.

Moni kuvantekijä käyttää edelleen työvaiheissaan perinteisiä piirtämisen ja maalaamisen keinoja. O'Neill (2011) esittelee taiteilijan nimeltä El Kaneko, joka työstää kaikki teoksensa edelleen käsin piirtämällä. Mielenkiintoiseksi teokset tekee se, että katsojana oletan automaattisesti kuvien olevan digitaalisia kuvakollaaseja, vaikka ne ovatkin lyijykynällä tehtyjä piirroksia (kuva 3). Teoksia arvostaa aivan eri tavalla, kun ymmärtää, miten valtavasti työtä valokuvantarkan lyijykynäpiirroksen tekeminen vaatii. Samalla El Kanekon teokset nostavat esiin niitä ennakkoluuloja, joita minulla on digitaalista kuvittamista kohtaan. Koen, että koneella tekeminen on liian helppoa ja nopeaa, vaikka näinhän asia ei ole. Toisaalta El Kanekon teokset antavat minulle kuvittajana inspiraatiota ja ymmärrän, että voin valita tekniikakseni minkä tahansa kunhan teen sen hyvin. Silloin oman persoonallisen tyylin omaksuminen on elintärkeää jos kuvittamisesta aikoo tehdä "leipäammatin".

Kuva 3. El Kanekon digitaalista kuvakollaasia muistuttava lyijykynäpiirros.

Computer arts (2009) esittelee myös toisen artistin Nikki Farquharsonin, joka muokkaa muotikuvista omia abstraktimpia versioitaan. Nikki Farquharson (2011) kertoo portfolio-sivuillaan käyttävänsä paljon aikaa ja huolellisuutta tehdessään kuvituksiaan käsin. Hänen työskentelyään on mahdollista seurata myös Flickr- sivuston kautta, jossa on nähtävillä prosessin vaiheita ja video kuvituksen tekemisestä (Flickr 2011). Nikkin kuvituksissa on kollaasin ominaisuuksia, sillä hän yhdistää valokuvia käsin piirrettyyn viivaan ja luo näin uuden teoksen (kuva 4). Nikkin töissä on paljon minua inspiroivia elementtejä. Hän on osannut yhdistää käsillä kuvittamisen muotikuvaan todella taidokkaasti ja inspiroivasti. Nikkin kuvat inspiroivat minua, koska muotikuva on toiminut minulle inspiraationa useissa kuvissa, joita olen tehnyt ja hän ei ole luopunut käsillä tekemisestä. Mielestäni tussin käyttö kuvissa luo elävää pintaa, mikä antaa eloa kuvalle digitaalisessa muodossa ja luo kuvituksissa kaipaamaani konkreettisen kosketuspinnan tuntua. Pidän myös kuvituksen perusideasta, jossa valokuva toimii osana kuvaa ja piirretty täydentää kuvan.

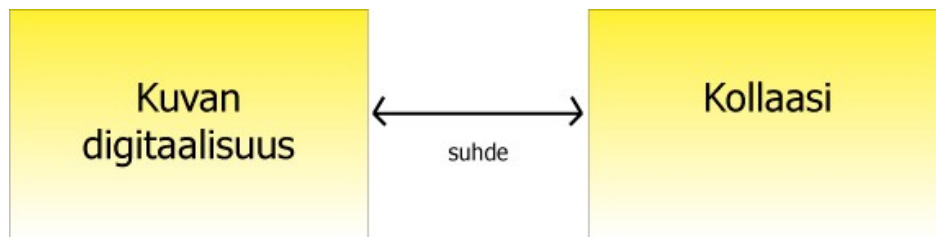

Kuva 4. Nikki Farquharsonin kokeellinen kuvitus musteella, tusseilla ja kollaasitekniikalla.

Vaikka oma asenteeni kuvittamiseen on käsityöläinen ja nautin enemmän perinteisestä tavasta tehdä kuvaa, haluan tässä projektissa tehdä suurimman osan työstä tietokoneella. Ilmaisullisesti koen, että tietokoneella minun on vaikeampi ilmaista haluamaani tunnetilaa. Digitaalinen kuva ei kuitenkaan mielestäni rajoitu vain tietokoneella tekemiseen. Koska oma työskentelyni on suureksi osaksi rajoittunut käsillä tehtyyn, haluan tämän opinnäytetyön toteutukseen käyttää täysin digitaalista kuvan rakentamista. Haluan myös rikkoa omia ennakkoluulojani, joiden mukaan en koskaan saa aikaan täysin itseäni miellyttävää jälkeä tietokoneella. Seuraavassa pyrin avaamaan mitä on kuvan digitaalisuus ja kollaasi.

3 Mitä on kuvan digitaalisuus ja kollaasi

Tässä luvussa tarkastelen digitaalista kollaasia ja kollaasia yleisesti. Mietin, onko näiden kahden välillä olemassa radikaalia eroa vai ovatko ne sama tapa tehdä kollaasia eri välineellä. Pyrin seuraavassa käsittelemään kuvan digitaalisuuden ja kollaasin välistä suhdetta (kuva 5).

Kuva 5. Digitaalisen kuvan ja kollaasin välinen suhde.

3.1 Kuvan digitaalisuus

Kuvan digitalisuuteen liittyvän tiedon hankinnassa huomasin, että tieto painottuu kuvaamaan digitaalisen kuvan käsitteitä. Keskityn opinnäytetyöni puitteissa enemmän luovaan prosessiin ja kuvan digitaalisuuteen kollaasissa ja kollaasin tekemisessä. Siksi kuvan digitaalisuutta määrittellessäni haluan ottaa mukaan taiteen- ja uuden median historiaa, joka määrittelee nimenomaan historiallisen näkökulman digitaalistuvan kuvan ilmaisulliseen voimaan ja sen ominaisuuksia.

Viljanen, Karhunen ja Miettinen (2003) määrittelevät digitaalisuutta niin, että kaikki tietokoneella oleva tieto on digitaalisessa muodossa. Tarkoittaen, että kaikki tieto on nu-

meerisessä muodossa. Numeeriset nollat ja ykköset muodostavat lopulta yhdistelmiä, joita kone tulkitsee esimerkiksi kuvina. Heidän mukaansa digitaaliseen kuvaan käytettyjä käsitteitä ovat pikseli, piste, kuvan fyysinen koko ja kuvan resoluutio (Viljanen, Karhunen, Miettinen 2003, 20.) En käsittele rajaukseni puitteissa näitä digitaalista kuvaa määrittäviä käsitteitä sen tarkemmin, koska opinnäytetyöni keskittyy toiminnallisen työn kuvaamiseen eikä avaamaan sitä, mistä kuva digitaalisesti koostuu.

Uuden median juuret ovat Triben ja Janan (2006) mukaan 1900-luvun dada-taide suuntauksessa. Dada-taiteilijat alkoivat kokeilla rohkeasti erilaisia ideoita ja rikkoa taiteen rajoja. Sodan teollistumisen ja tekstin ja kuvien mekaanisen tuotannon myötä voidaan sanoa, että uusi media oli vastuussa informaatioteknologian vallankumouksesta ja kulttuurin digitalisoitumisesta. (Tribe & Jana 2006, 7-8.) Digitaalisuuden kannalta Triben & Janan (2006) mukaan lienee tärkeää myös se aika, kun kotitalouksilla oli varaa ostaa kotiin oma tietokone. 1990-luvulla tietokoneiden kehityttyä tehokkaammiksi niillä saattoi muokata valokuvia, tehdä nettisivuja, renderoida 3D-malleja, editoida videoita ja luoda ääntä. (Tribe & Jana 2006, 10.) Digitaalisen kuvan kehitykseen Lacey'n (2002) mukaan on keskeisesti vaikuttanut painotekninen kehitys. Tekstiä ei enää ladottu, koska teksti oli digitaalisessa muodossa ja myöhemmin kuvat ja grafiikat siirtyivät myös digitaaliseen muotoon (Lacey 2002, 8).

Yleisimmin Lacey'n (2002, 9-10) mukaan digitaalinen kuva ilmenee otettuna digitaalisella kameralla, tallennettuna esimerkiksi skannerilla digitaaliseen muotoon, ottamalla ruutukaappaus videosta tai kuvasta ja myös digitoituna perinteisiltä filmeiltä. Suuri hyöty digitaalisessa kuvassa on sen helppo levitettävyyden esimerkiksi internetin kautta. Lisäksi digitaalisessa muodossa on mahdollista tallentaa tiedosto moneen eri muotoon. (Lacey 2002.) Yleisesti omassa työskentelyssä käytän lähes kaikkia mainitsemiani digitaalisen kuvan ilmenemismuotoja. Eniten olen käyttänyt aikaisempien kuvitus prosessieni aikana skannattua kuvaa ja digitaalisella kameralla otettuja valokuvia. En ole koskaan käyttänyt ruutukaappauksia videoista. Video työvälineenä tuntuukin minulle aika vieraalta, mutta sen takia sitä voisi tulevaisuudessa kokeilla. Olen myös digitoinut paljon filmejä ja käyttänyt niitä osana aikaisempia kuvituksiani.

Miettiessäni kuvan digitaalisuutta huomaan, että alan väistämättä ajatella sitä, miten lopetin valokuvauksen saatuani digitaalisen järjestelmäkameran. Aloitin uudestaan, kun

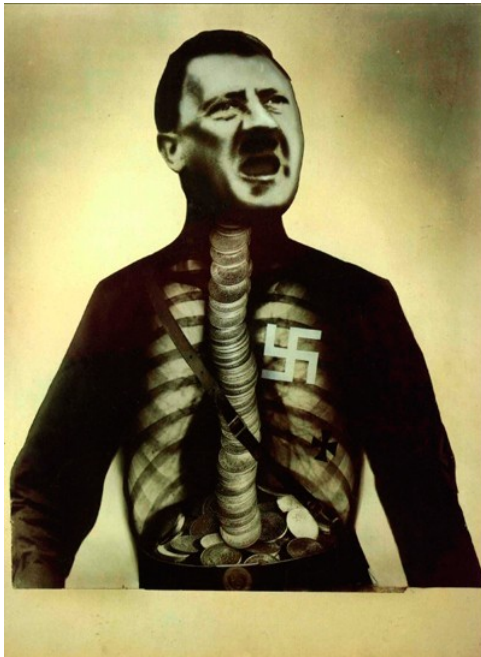
ymmärsin, että voin edelleen kuvata filmille ja nauttia siitä digitaalisen kuvan ohella. Käytän digitaalista valokuvaa hyvin eri tavalla ja eri tarkoituksiin kuin perinteistä filmille kuvattua. Koen, että digitaalinen kuvaus sopii arkisiin tilanteisiin ja kun haluan saada oikeita pysyviä ja konkreettisia muistoja kuvaan filmille. Digitaalisessa valokuvauksessa minua ärsyttää otettujen kuvien suuri määrä ja yllätyksättömyys. Nautin yllätyksellisyydestä filmille kuvatessa ja siitä, että saan työskennellä käsilläni. Esimerkiksi mustavalkokuvauksessa nautin eniten pimiössä työskentelystä ja kuvien kehittämisestä käsin prosessin alusta loppuun. Sama koskee myös kuvittamista. On yllätys huomata, kuinka negatiivinen asenteeni on digitaalista kuvaa ja kuvan tekemistä kohtaan. Siksi on hyvä haastaa oma ennakkoluulo ja rikkoa se. Tämän opinnäytetyön puitteissa voin haastaa omia ennakkoluulojani ja kehittyä näin kuvan tekijänä ja löytää oman persoonallisen tavan tehdä kuvaa. Luulen, että löydän oma tyylini yhdistelemällä digitaalista ja perinteistä ennakkoluulottomasti.

3.2 Kollaasista yleisesti

Perinteinen paperikollaasi on Digbyn (1985) mukaan lähtöisin idästä. Paperi oli alkujaan kallis ja pyhä materiaali, jota käytettiin lähinnä uskonnollisiin tarkoituksiin. Japannissa 1100-luvulla ensimmäisiä kollaasin tekijöitä olivat kalligrafit, jotka tekivät sanakollaaseja runoista. Myöhemmin Persiassa kollaaseja tehtiin nahalla kallisarvoisiin teksteihin ja 1400 - 1500-luvuilla tapa muuttui paperin käyttöön. Kollaasitekniikka kulki perinteisiä kauppareittejä pitkin muualle maailmaan ja eri kulttuurien mukana kollaasi sai uusia materiaaleja. Euroopassa kollaasit saivat alkunsa kirkollisesta taiteesta, esimerkiksi ikonit olivat oman aikansa kollaaseja. Niissä käytettiin filigraaleja, eli kulta- tai hopeakuviointeja, jalokiviä ja brokadeja eli koristeellisia kankaita. 1700-luvulle tultaessa kollaasit alkoivat valloittaa maailmaa postikorttien tulon ja ystävänpäivän myötä. (Digby 1985, 9.)

Modernin taiteen myötä Ferrarin (2000) mukaan 1900-luvulla kollaasitekniikalla tehdyt teokset saivat sijaansa taiteellisessa ilmaisussa. Kubistit hylkäsivät renessanssin aikaisen tyylin kuvata kaksiulotteisessa tilassa perspektiivin ja pakopisteen avulla asioita. Kubismin ”synteettisessä” vaiheessa esityksistä haluttiin tehdä konkreettisempia, jopa liittämällä mukaan todellisia esineitä. (Ferrari 2000, 37-39.) Kubismin, futurismin ja konstruktivismien jälkimainingeissa tulivat Ferrarin (2000) mukaan dadaistit. He olivat ir-

rationaalisia taiteilijoita, jotka pyrkivät pois kauneuden käsityksestä ja todella kyseenalaistivat taiteen käsitteen tuomalla arkisia esineitä, kuten pöytä ja tuoli gallerioihin. (Ferrari 2000, 46-48.) Monet dada-liikkeessä käytetyt tekniikat, kuten fotomontaasi on otettu uudelleen käyttöön uudenmedian myötä nykypäivään tultaessa (Tribe & Jana 2006, 8). Fotomontaasilla tarkoitetaan tässä yhteydessä monesta valokuvasta koottua kuvaa, kuten havainnollistavassa esimerkikuvassa 6.

Kuva 6. Esimerkki Heartfield Johnin dadaistisesta fotomontaasista: Aadolf-supermies nielee kulta ja kuulostaa falskilta.

3.3 Kollaasin tekeminen

Kollaasin tekemiseen ei ole olemassa käsittääkseni yhtä oikeaa tapaa. Brommer (1994) antaa ohjeita siitä, minkälaisia välineitä paperikollaasi vaatii ja miten kollaasi käytännössä tehdään. Perus välineinä perinteisessä paperikollaasissa voi käyttää saksia, paperia, liimaa, maaleja ja siveltimiä. Näiden välineiden alta löytyy valtava lista esimerkiksi erilaisia papereita: löydettyjä papereita tai kuvia, väripapereita, muokattuja tai valmistettuja papereita. Perinteisesti kollaasi tehdään keräämällä materiaalia, lajittelemalla se, muokkaamalla muotoja tai värejä, valmistelemalla ja järjestelmällä kuvat ja liimaamalla ne pohjaan sekä viimeistelemällä. (Brommer 1994, 34-43.) Oppaista ei mielestäni ole hyötyä taiteellisessa ilmaisussa ja oikean sisällön hahmottamisessa. Onneksi kollaasin tekemistä ei rajoita se, millä materiaalilla sen toteuttaa. Kollaasin voi Brommerin (1994,

32) mukaan tehdä lähes mistä materiaalista tahansa ja välineitä on rajattomat määrät. Kollaasille ominaista on Brommerin (1994) mukaan laaja mahdollisuus kuvalliseen ilmaisuun. Kollaasi ei rajoitu pelkästään kaksikulotteiseen ilmaisuun vaan kollaasi voi myös olla veistosmainen, jolloin sitä kutsutaan assemblaasiksi. (Brommer 1994, 100.) Omassa työskentelyssäni keskityn kaksikulotteiseen ilmaisuun, vaikka assemblaasin kolmiulotteisuus kiinnostaa myös. En lähde tekemään suurinta osaa työstä perinteisesti paperikollaasin tekniikoilla tai kolmiulotteisesti, koska keskityn tämän opinnäytetyön puitteissa digitaaliseen kuvan tekemiseen ja sen osaamiseni kehittämiseen. Haluan rajata oman tekemisen valokuvien käyttöön ja digitaaliseen työstämiseen, jotta aihe ei paisu liian laajaksi.

3.4 Suhteeni kollaasiin

Perinteisesti miellän kollaasiksi teoksen, joka koostuu revityistä tai leikatuista papereista tai valokuvista. Sama mielikuva tulee varmasti monelle sanasta kollaasi. Katsottuani lukuisia kuvia erilaisista kollaaseista alan ymmärtää, miten laaja käsite kollaasi on. Brommerin (1994) mukaan vaihtoehdot kollaasin tekemiseen ovat rajattomat ja mahdollisia yhdistelmiä lukuisia Brommer (1994, 32). Se juuri kollaasissa kiehtookin, lähes rajaton mahdollisuus. Sääntöjä ja rajoituksia kollaasin tekemiselle ei mielestäni ole ja tulevaisuus tuo mukanaan jatkuvasti uusia keinoja luoda uusia kollaaseja.

Uudet innovaatiot, teknologia ja vanhojen tekniikoiden yhdistäminen uusiin antaa ymmärtääkseni tekijälleen erittäin luovan ja laajan lähtökohdan. Ainoaksi käytettäväksi materiaaliksi digitaalisessa kollaasissa jää ymmärtääkseni digitaalisessa muodossa oleva kuva ja kun digitaalisen kuvan käsitteen mukaan (kts. Luku 3.1) lähes kaikki tieto on digitoitavissa niin materiaalia on valtavasti. Jokainen esine on kuvattavissa digikameralla ja jokainen paperi skannattavissa digitaaliseen muotoon. Digitaalisuuden myötä kollaasin käsite on käsittääkseni muuntunut sikäli, että digitaalisen kollaasin tekemiseen ei tarvitse enää monia välineitä. Ainoastaan tietokone riittää, jos siinä on kuvankäsittelyohjelma ja internet.

Mielenkiintoni kollaaseihin on saanut alkunsa valokuvaaja David Hockneyn teoksista. Erityisesti minua kiinnostaa hänen teoksensa, jossa on kuvattu autiomaassa tie. Teos on toteutettu perinteisellä kertakäyttökameralla ja koottu niin sanotuista ”kymppikuvista” (kuva 7). Hockneyn keino käyttää kertakäyttökameraa tai polaroid-kuvia ja yhdistel-

lä niistä maalauksellisia teoksia inspiroi minua valtavasti. Olen tehnyt David Hockney -tyylisiä valokuvakollaaseja aiemminkin (kuva 8). Huomaan, että kollaasi tekotapana ja valokuvan käyttö ovat minulle läheisiä itseilmaisun keinoja. Ehkä juuri siksi haluankin kehittää omaa taitoani kollaasin tekijänä digitaalisella tasolla.

Kuva 7. David Hockneyn teos Pearblossom Highway koottuna kymppikuvista.

Kuva 8. Ensimmäinen David Hockneyn tyylinen valokuvakollaasini.

3.5 Digitaalinen kollaasi

Digitaalisella kollaasilla tarkoitan opinnäytetyössäni tietokoneella valokuvista koottua kuvaa fotomontaasia, joka toteutetaan kollaasin keinoin niin, että se muistuttaa perin-

teistä kollaasiteosta. Digitaaliselle kollaasille Brommerin (1994) mukaan on tyypillistä, että se on digitaalisessa muodossa, mutta ei rajoitu pelkästään tietokoneella tehtyyn kuvaan. Digitaalisessa kollaasissa voidaan myös käyttää materiaalia, joka digitoidaan jossain prosessin vaiheessa (Brommer 1994, 88). Useat nykypäivän kuvittajat käyttävät Brommerin (1994) mukaan töissään useampaa kuin yhtä tekniikkaa. Tällaisia usean tekniikan sekoituksia nimitetään mixed media -nimityksellä. Mixed media ei tarkoita pelkästään tekniikoiden sekoittamista, vaan myös monien välineiden käyttöä. Usein monien tekniikoiden ja välineiden yhdistäminen tuottaa tuloksenaan kollaasin (Brommer 1994, 32). En mene opinnäytetyössäni sen syvällisemmin mixed media -käsitteeseen, sillä se on laajempi käsite, jonka alle kollaasi sijoittuu rajatumpana tekniikkanaan.

Digitaalisen kollaasin käsitteen ongelma on nähdäkseni se, että sitä on vaikea määritellä. Huomaan, että kuvitusten tekotapaa kuvatessa käytetään paljon mixed media -käsitettä. Tuntuu, että mixed mediaa käytetään paljon kuvaamaan käytettyä tekniikkaa, jotta ei tarvitsisi luetella kaikkia käytettyjä tekniikoita ja välineitä. Nykyään on vaikea arvioida pelkän kuvan perusteella, mikä osa kuvituksista on tehty käsin piirtämällä ja mikä digitaalisesti. Mixed media -käsite ei juurikaan auta käsittämään, millä tekniikoilla lopullinen teos on saatu aikaan. Toisaalta sillä ei tunnu olevan merkitystä, koska jälki voidaan aina digitoida missä tahansa vaiheessa ja sitä voidaan näin aina nimittää digitaaliseksi (kts. 3.1).

Aluksi olin vahvasti sitä mieltä, että vain täysin digitaalisesti toteutetut kuvat voivat kuulua digitaalisen kollaasin piiriin. Täysin digitaalisella tarkoitan sitä, että jokainen vaihe tekemisessä liittyy digitaaliseen kuvaan ja sen määritelmään (kts. 3.1) ja että jokainen vaihe on toteutettu poikkeuksetta tietokoneella. Samalla sulkin kuitenkin pois sen mahdollisuuden, jonka digitaalisuus antaa kollaasille. Digitaalisen kollaasin piiriinhän voisi liittää kaikki kollaasit, koska ne voidaan digitaalisen kuvan käsitteen mukaan (kts. Luku 3.1) digitoida esimerkiksi prosessin loppuvaiheessa vaiheessa. En kuitenkaan itse nimittäisi digitaalisiksi kollaasiksi teosta, jonka tekeminen on toteutettu täysin perinteisen kollaasin keinoin ja vasta lopuksi digitoitu. Digitaalinen kollaasi vaatii mielestäni suurimman osa prosessin vaiheista tehtäväksi digitaalisesti.

Digitaalisen kollaasin tekijöitä löytyy kyllä internetistä, kun etsii hakusanalla digital collage. Määritelmää, miten rajata käsitteenä digitaalinen kollaasi ei löydy. Voin vain yhdistellä käsitteitä uuden median -taiteesta ja digitaalisesta kuvasta perinteiseen kollaasin tekemiseen ja yrittää päätellä mistä itse asiassa on kysymys. Oma näkemykseni on, että digitaalisen kollaasin tulee selkeästi muistuttaa rakennettua kuvaa eikä sen tarvitse olla realistinen tai järkevä. Digitaalisen kollaasin voi toteuttaa jokainen tyylillään ja tärkeässä osassa on tekijän luovuus. Luovuuden avulla kuvasta voi saada rajattoman laajan, kun materiaaleja ei ole rajoitettu.

Kimmokkeeni digitaaliseen kollaasin tekemiseen sai Miika Saksin kuvitus, jonka näin Image-lehdessä 2010 (Kuva 9). Hänen kuvassaan tiivistyy se, miten miellän digitaalisen kollaasin. Se on selkeästi koottu eri kuvista, se ei yritäkään olla valokuvan tarkka dokumentointi mistään tilanteesta tai ihmisestä vaan antaa katsojalle jonkin tunteen. Pidän erityisesti värien käytöstä ja neliömuodosta, joka antaa miellelyhtymän polaroid-kuviin.

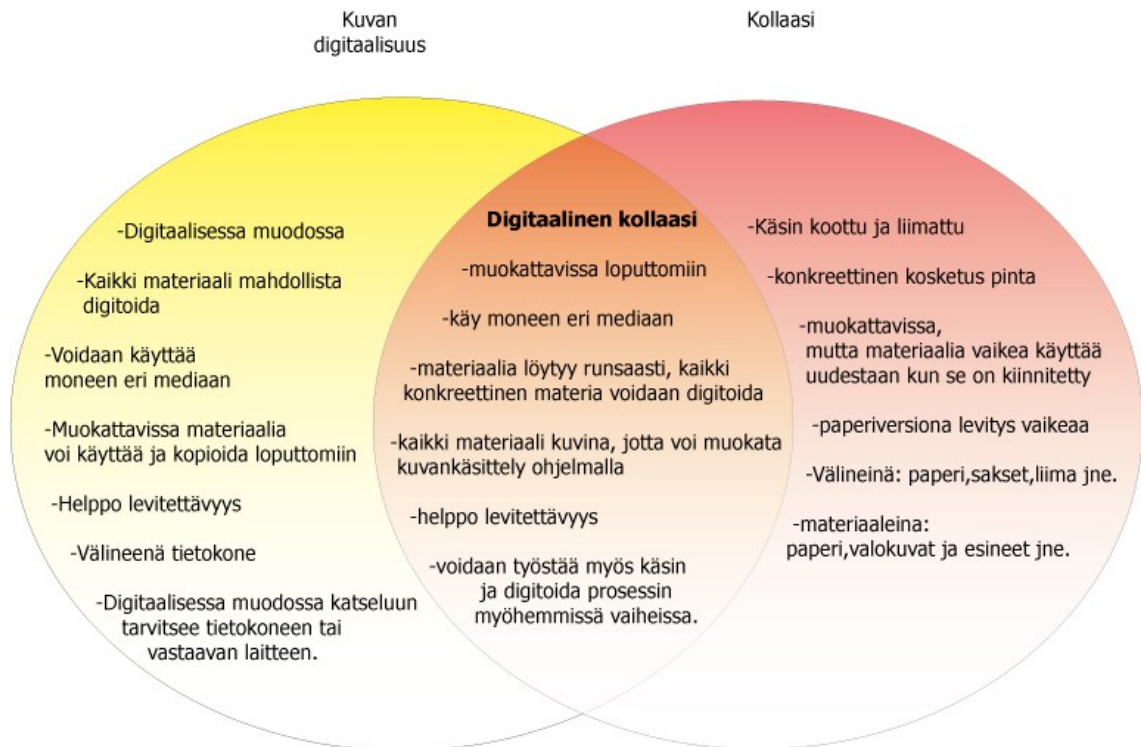
Kuva 9. Miika Saksin Image-lehdessä ollut kuvitus, joka tiivistää käsitykseni digitaalisesta kollaasista.

3.6 Digitaalinen kollaasi verrattuna perinteiseen kollaasiin

Digitaalisen kollaasin tekemiseen en ole löytänyt ohjeita ja oppaita, mutta perinteisen paperi- tai valokuvakollaasin tekemiseen niitä löytyy paljon. On toki olemassa tutoriaa-

leja siitä, miten tehdään digitaalisia kuvituksia ja miten saadaan aikaan erilaisia kuvan-
käsittelyllisiä efektejä. Osa paperikollaasia koskevasta materiaalista on käsityöoppaita,
joissa on paljon kuvia ja vähän tekstiä. Vaikka digitaalisen kollaasin tekemiseen ei ole
oppaita, voin silti nähdäkseni hyödyntää perinteisen kollaasin tekemiseen tarkoitettua
aineistoa ainakin siinä mielessä, miten kollaasia on hyvä aloittaa kokoamaan. Mieliku-
vani mukaan digitaalisen kollaasin prosessi on suurin piirtein sama kuin perinteisessä-
kin. Aluksi Brommerin (1994) mukaan kerätään aineistoa, prosessoidaan, sitten aineis-
tosta valitaan käytettävät materiaalit ja seuraavaksi kollaasia aletaan kokoamaan.
(Brommer 1994, 88.) Mielestäni tärkeään rooliin molemmissa nousee tekijän luovuus,
kun puitteet ovat niin laajat. On tärkeää, että on heti vahva päämäärä, mitä lähtee te-
kemään. Digitaalista ja perinteistä paperikollaasia yhdistää käsittääkseni rajaton yhdis-
tely, kerääminen ja kerroksellisuus. Vain taivas on Brommerin (1994) mukaan rajana
kollaasissa, kun yhdistelee eri materiaaleja ja medioita. Lisäksi kokeileminen on välttä-
mätöntä, kun puhutaan kollaasin perusluonteen löytämisestä (Brommer 1994, 17.)

Perinteisellä ja digitaalisella kollaasilla on nähdäkseni erojakin. Perinteisessä paperikol-
laasissa on tietääkseni käsin kosketeltava pinta, jota digitaalisesti ei ole mahdollista
saada aikaan. Nähdäkseni paperikollaasia on vaikea muokata, kun palat on liimattu pai-
kalleen. Digitaalisessa versiossa taas mielestäni kokeilu ja muokkaaminen voi jatkua lo-
puttomiin. Voinkin päätellä, että digitaalisessa kollaasissa tekeminen voi olla päämä-
rättömämpää kuin perinteisessä paperikollaasissa, koska muokkaaminen on helpom-
paa. Digitaalisen kollaasin tekemisessä onkin mielestäni tärkeää, että osaa lopettaa
muokkaamisen (kts. Luku 4.8). Näitä eroja ja yhtäläisyyksiä havainnollistan esimerkki-
kuvalla 10.

Kuva 10 Havainnollistaa ja tiivistää digitaalisen kollaasin ominaisuuksia.

4 Prosessikuvaus: naisen kasvot digitaalisen kollaasin keinoin

Prosessia aloittaessani minulla oli idea valmiina, mutta tieto puuttui kaikesta, mikä liittyy digitaaliseen kollaasiin. Aluksi tuntui, että olisi parempi vaihtaa aihetta, koska tietoa suoraan digitaalisen kollaasin tekemisestä ei juurikaan ollut saatavana. Onneksi päätin pitää aiheen ja lähteä hakemaan tietoa erilaisista uusmediaa, uusmediataidetta, perinteistä paperikollaasia ja taidehistoriaa käsittelevistä teksteistä. Suurena apuna hahmotamisessa tämän prosessin aikana olivat lukuisat kuvat, monet kuvantekijät, taiteilijat ja kuvittajat. Yleisesti inspiraationani toimii muoti, jonka parissa haluan tehdä töitä tulevaisuudessa. Erityisesti muodissa olen kiinnostunut muotikuvista, joiden henkeä voi ehkä nähdä aikaisemmissa ja opinnäytetyöni puitteissa toteutetussa digitaalisessa kollaasissa (kuva 20).

Olen aina ollut tekijä, joka oppii nopeasti kaikki mahdolliset ohjelmat ja sovellukset. Minua eivät ole kuitenkaan koskaan kiinnostaneet tekniset yksityiskohdat. Pidän enemmän tekemisestä ja kokeilusta. Olen oma-aloitteinen tiedon hankinnan kanssa, jos en osaa tehdä jotain itse. Nykyään on niin helppo etsiä tietoa internetistä. Tutoriaalien ja esimerkkien kautta voi tehdä kuvituksia tai kokeilla uusia tekniikoita. Oma tekniikkani

kuvituksia tehdessä perustuu lähes kokonaan perinteiseen piirtämiseen ja maalaamiseen. Ajan myötä olen rohkaistunut kokeilemaan uusia tekniikoita ja sekoittamaan niitä. Yleensä olen saanut innoitukseni jostain jo valmiista kuvasta, jonka pohjalta olen lähtenyt miettimään, miten lopputulos on saatu aikaan. Yleensä työskentelystäni puuttuu selkeä prosessi, jota voisin käyttää hyväkseni aina uudestaan ja kehittyä siinä paremmaksi. Opinnäytetyöni kautta voin oppia hyödyntämään tätä luovan prosessin mallia jatkossa ja kehittyä näin omassa työskentelyssä.

Läpikäytyäni muutamia luovan prosessin malleja monissa tuntui olevan se ongelma, että ne etenevät suoraviivaisesti, vaikka luova työ ei mielestäni koskaan etene niin. Löysin Filosofian Akatemian luovan työn oppaasta 1.0 (Järvilehto 2009), luovan prosessin mallin (kuva 10), jonka runko sopii pääpiirteisesti omaan työskentelytapani. Rungon ympärille oli helppo rakentaa omaa työskentelyä kuvaavaa mallia, sillä Filosofian Akatemian prosessimalli salli palaamisen aikaisempiin vaiheisiin ja totesi, ettei luova prosessi etene aina suoraviivaisesti. Samalla kyseinen prosessimalli toimi omassa työskentelyssäni auttavana ja ohjaavana ja antoi prosessille punaisen langan. Monesti luovan prosessin malli auttoi minua digitaalisen kollaasin tekemisessä ja kohdissa, joissa työskentelyni ei edennyt.

Kuvaan seuraavissa luvuissa prosessia sille asetetuista tavoitteista sen valmiiseen muotoon. Aluksi esittelen prosessilleni asettamani tavoitteet ja esittelen valitsemani luovan prosessin mallin. Seuraavaksi esittelen teeman ja kerron sen valinnasta. Prosessin varsinaisista vaiheista kerron alustuksen jälkeen, jolloin käyn läpi luovan prosessin mallin vaiheet ja mahdolliset käännekohtat, jotka vaikuttivat digitaalisen kollaasin luovan prosessin kulkuun ratkaisevasti. Pyrin myös kertomaan läpi prosessikuvauksen onnistumisistani, epäonnistumisistani ja oivalluksistani, siksi että kaikilla näillä on merkitystä omassa kehityksessä ammatillisesti. Epäonnistumisista oppii aina jotain uutta ja onnistumisten kautta oppii hahmottamaan itselle sopivia työskentelytapoja.

4.1 Prosessin tavoitteet

Olen asettanut digitaalisen kollaasini luovalle prosessille yhdeksi tavoitteeksi kehittää omaa luovuuttani ja ammatillista osaamistani. Haluan hyötyä prosessista tulevaisuudessa ja ehkä jatkaa prosessia opinnäytetyön jälkeen. Suunnitelmissani on opinnäytetyön jälkeen toteuttaa kaksi kuvaa lisää ja lähteä kehittämään omaa pientä printtivaate mallistoa. Omat haaveet ammatillisesti ovat yrittäjyydessä ja haluan keskittyä tekemään kuvitusta yhdellä tunnistettavalla tyyllillä. Tämä tyyli on kollaasityyli, joka on tekniikkana kulkenut mukani läpi vuosien. Tämän opinnäytetyön puitteissa keskityn kollaasin tekemiseen digitaalisessa muodossa ja toivon, että se kehittää digitaalisen kuvittamisen taitojani.

Luovuus yleisesti on Järvilehdon (2009) mukaan harjoitettava taito siinä, missä pyörällä ajaminenkin. Luovuuden taito puuttuu monilta ja vain harva on saanut sen lahjana. (Järvilehto 2009, 4.) Luovuuden taito on mielestäni mielenkiintoinen asia jos sitä voi kehittää, kuten Järvilehto sanoo. Olen sitä mieltä, että luovemman ihmisen täytyy olla avoimempi ja innokkaampi kaikkea uutta kohtaa, jotta hän voi kehittyä luovuudessaan. Luova ihminen ei mielestäni ole luova vain taiteellisesti, vaan hän on luova myös arkielämässä. Toivonkin, että tämän prosessin jälkeen koen itseni luovemmaksi ja itsevarmaksi kuvittajaksi myös digitaalisen kuvittamisen piirissä.

Luovan prosessin tutkimiseen liittyy käsittääkseni vaikeuksia, koska luovaa tekemistä on vaikea tieteellisesti tutkia tai edes opettaa. Mielestäni absoluuttista tietoa siitä, miten taidetta tehdään ei ole saatavilla, koska taiteilijan persoonalla ja ilmaisulla on suuri merkitys teoksissa. Anttilan (2006) mukaan luovan prosessin tulee perustua tekijän olemassa olevaan osaamiseen, joka realisoidaan tuleviin hankkeisiin. Hänen mukaansa käytännön työn prosessiin sisältyvä tutkimus ei siis ole lähtökohdiltaan lainkaan samanlainen kuin traditionaalinen tutkimus, jossa aluksi asetetaan kysymys, josta johdetaan jokin tutkimusongelma, joka ratkaistaan tai hypoteesi, jonka paikkansa pitävyyttä koetellaan. (Anttila 2006, 425.)

Luovan prosessini yhtenä tavoitteena on edetä luovan työn oppaan 1.0 (Järvilehto 2009), prosessimallin mukaan (kuva 11) ja pohtia prosessimallin hyödyllisyyttä omassa työskentelyssäni. Tuloksena pyrin saamaan omalle työskentelylleni luovan prosessin mallin, joka ei ole niin yleispätevä kuin luovan työn oppaan 1.0 prosessimalli, mutta

sen avulla voin helposti havainnollistaa luovan prosessini etenemistä. Tärkeimpänä tavoitteena on tuoda luova prosessi näkyväksi ja kuvata prosessin eteneminen, sen eri vaiheet, ongelmat ja onnistumiset. Anttilan (2006) mukaan prosessin kuvauksen on oltava rikasmuotoista, yksityiskohtaista ja laajamittaista, jotta siitä saadaan tarpeeksi materiaalia prosessin kuvaamiseen. Anttilan mukaan aktiivinen prosessin dokumentointi on välttämätöntä, sillä sen avulla voidaan: seurata työn edistymistä, erottaa helposti edistyvät ja vaikeuksia aiheuttavat prosessin vaiheet toisistaan, tuoda esille prosessin muuten piiloon jääviä osia ja tuottaa aineistoa aiheen saattamiseksi yleiselle tasolle. (Anttila 2006, 424.) Pyrinkin luovan prosessin kuvauksessani mahdollisimman kuvailevaa ja yksityiskohtaiseen kuvaukseen. Seuraavassa luvussa esittelen luovan prosessin mallin, jonka pohjalta olen edennyt ja tehnyt pohdintoja omasta työskentelystä.

4.2 Luovan prosessin mallin esittely

Luova prosessi kuulostaa minusta hyvin yksinkertaiselta, mutta kun miettii, miten sen sanallistaa, meneekin asia monimutkaiseksi. On vaikea kertoa jokaista ajatusta luomisvaiheessa tai sanallistaa muuta kuin konkreettista tekemistä. Prosessin aikana on hyvä pitää kirjaa ajatuksista, ongelmista ja onnistumisista ja inspiraatioista, koska ne unohtuvat helposti.

Anttilan (2006) mukaan luovan prosessin tärkein vaihe on valita malli, jonka mukaan edetään. Hänen mukaansa luovan prosessin valmistelussa aloitetaan pätevän toimintamallin valinnalla, joka antaa suunnan prosessin alkuvaiheessa. Luovassa prosessissa on hänen mukaansa useita mahdollisia sisältöjä ja tavoitteita ja ne voivat muuttua, kasvaa ja saada prosessin kuluessa erilaisia painopisteitä. Luovan prosessin kuvauksen tulee Anttilan (2006) mukaan käsittää keinot, joilla tekijä kuvaa itsensä tunnistavana, systemaattisena, refleктоivana, luovana persoonana. Siinä kuvataan, mitä seikkoja mainitun kaltaiseen prosessiin sisältyy ja mikä on niiden muoto. (Anttila 2006, 425.) Koin itse alussa, että luovan prosessin mallin tarkka seuraus ei ole minua varten ja aloitin työn ilman kunnollista kuvaa ja tarkkaa luovan prosessin mallin tarkastelua. Onneksi kuitenkin pian ymmärsin olevani jumissa ja päätin ottaa avukseni Järvilehdon (2009) luovan prosessin mallin, aloin ymmärtää, että tutkiminen ja luova prosessi eivät välttämättä tarkoita pelkkää tieteellistä analysointia vaan tässä tapauksessa luovan teoksen luomista. Esittelen seuraavassa kappaleessa valitsemani luovan prosessin mallin ja kerron lyhyesti sen eri vaiheista.

Valitsin Filosofian Akatemian kurssimateriaaleista luovan työn oppaasta 1.0 luovan prosessin mallin ja päätin käyttää sitä opinnäytetyöni luovan prosessin lähtökohtana. Huomasin, että moni asia Filosofian Akatemian luovan prosessin mallin vaiheissa sekä tukee omaa työskentelyäni että kehittää sitä. Sain luovan prosessin mallista uusia ideoita ja löysin ratkaisuja ongelmiini. Filosofian Akatemian luovan prosessin malli koostuu viidestä portaasta (Kuva 11), jotka kokonaisvaltaisesti määrittävät taiteiden luovaa prosessia. Ensimmäisenä vaiheena luovassa prosessi mallissa on Kerääminen, jonka jälkeen siirrytään valikoimaan, valikoinnista päästään luonnosteluun ja luonnostelusta jaalostamiseen ja viimeistelyyn. Tämän periaatteen mukaan pyrin etenemään oman luovan prosessini kanssa ja samassa järjestyksessä etenee kirjallinen luovan prosessin kuvaus.

Kuva 11 Filosofian Akatemian viisiportainen luovan prosessin malli.

Mielestäni luovaa prosessia ei koskaan voi täysin kuvata kaavioilla tai malleilla. Järvilehdon (2009) mukaan on syytä huomata, että luova prosessi ei välttämättä etene lineaarisesti keräämisvaiheesta viimeistelyyn. Luova prosessi on hänen mukaansa orgaaninen tapahtuma, jossa työvaiheesta toiseen siirtyminen tapahtuu intuitiivisesti ja jossa aiempiin työvaiheisiin voi palata tarpeen niin vaatiessa. Kullakin työvaiheella on kuitenkin omanlainen erityisluonteensa ja kutakin työvaihetta voi edistää erilaisin luovan työn tekniikoin. (Järvilehto 2009, 6.) Seuraavissa luvuissa kuvaan yksityiskohtaisesti prosessini etenemistä ja prosessin etenemisen kautta digitaalisen kollaasin tekemistä.

Kerron seuraavissa luvuissa prosessini kulusta keräämisvaiheesta, valikointiin ja luonnosteluun ja jalostamisen kautta valmiiseen työhön ja sen viimeistelyyn (kuva 11). Tämä on looginen tapa edetä myös luovan prosessin kuvauksessa. Välillä olen saattanut prosessin vaiheissa palata takaisin aikaisempaan vaiheeseen, mutta olen maininnut ne tekstissäni. Palaaminen aikaisempiin vaiheisiin on poikanut entistä parempia ideoita digitaalisen kollaasini tekemiseen.

4.3 Kerääminen

Nähtyäni aikaisemmin esittelemäni Miika Saksin kuvituksen (kuva 9) lehdessä päätin, että haluan lähteä kokeilemaan kollaasin näköistä kuvitusta digitaalisessa muodossa. Ideaa kollaasiin hain muotilehdistä ja muovikuvista. Aloin kerätä lehtiä kirpputoreilta ja kuvia netistä. Minulla ei ollut aluksi selkeää mielikuvaa päässäni minkälaista digitaalista kollaasia olin tekemässä. Järvilehdon (2009) mukaan on tärkeä pitää keräys vaihe kriittömänä (Järvilehto 2009, 6). Keräämisvaiheeseeni sisältyy tässä opinnäytetyössä teeman kehittäminen ja materiaalin kerääminen. Ideoiden poimiminen on Järvilehdon (2009) mukaan hyvin tärkeä taito luovassa prosessissa. Poimimisella tarkoitetaan sitä, että saadut ideat ja ajatukset kirjataan heti ylös muuten ne unohtuvat helposti. Siksi hän kehottaakin pitämään aina mukana muistikirjaa johon ajatuksia on helppo kerätä. (Järvilehto 2009, 6-8.) Olen monesti huomannut, että ideoiden saaminen ei ole ongelmani, mutta niiden muistaminen on. Olen ajan myötä oppinut laittamaan ideat ylös paperille. Yleensä ajatus tai idea tulee kirjattua paperinpalalle tai muulle joka on helppo kadottaa, siksi olen alkanut pitää mukana yhtä ja samaa kirjaa, jossa kaikki mahdollinen tieto pysyy samoissa kansissa.

Järvilehdon (2009) mukaan keräämisvaihe tarkoittaa tutkimuksen tekoa, improvisointia ja lateraalista ajattelua. Tutkimuksella hän tarkoittaa sitä, että kerätään tiettyyn aiheeseen liittyen materiaalia. Samalla tämä tapa kehottaa lajittelemaan materiaalit ja yrittämään löytää yhtenäisyyksiä materiaalien kesken. Luovassa ilmaisussa tutkimisen tuloksena ei tarvitse olla konkreettista tulosta, vaan itse teos on tulos. Improvisoinnissa ei ole keräämisvaiheessa tarkkarajaista päämäärää, jonka mukaan toimia. Sen takia se saattaa synnyttää valtavan määrän materiaalia, joka on kriittikittömästi koottua ja josta on hyvä myöhemmin valita. Improvisointi on hyvä tapa aloittaa luova työ ja se voi myös harvoin johtaa valmiiseen työhön. Improvisoinnissa täytyy kuitenkin olla harjaantunut ja osoittaa omaa ammattitaitoaan, jotta siinä voisi onnistua hyvin. Lateraalinen ajattelu taas on Järvilehdon (2009) mukaan ääri rajoilla tapahtuvaa ajattelua, jonka tarkoituksena on rikkoa ja muokata teosta. Lateraalisisessa ajattelussa provosoidaan omaa ajattelua kärjistämällä ja esittämällä mielettömiä vaihtoehtoja ja siinä haastetaan omat vallitsevat ennakkokäsitykset (Järvilehto 2009, 8-12.) Seuraavassa luvussa käsittelem teeman valintaa keräämisen yhtenä vaiheena ja sen jälkeen käsittelem konkreettista materiaalin keräämistä. Kerron myös, miten hyödynsin teeman valinnassa ja konkreettisisessa materiaalin keruussa tutkimusta, improvisointia ja lateraalista ajattelua.

4.3.1 Teeman valinta: naisen kasvot

Olen aina ollut kiinnostunut kasvoista ja ihmisten valokuvista. Omasta kiinnostuksesta aiheeseen päätin heti aluksi, että teen kollaasini kasvoista. Ihmishahmo kuvastaa aina taiteilijaa ja kuvattavaa, vaatien molempien persoonan näkyvän kuvassa (Katchen 1986, 7). Aluksi en ollut varma, millä materiaaleilla lähden kasvoja toteuttamaan. Ajatuksena oli tehdä muotokuvia, mutta kollaasin avulla olisi ollut erittäin vaikea tehdä näköistä kuvaa, joten päädyin tekemään kuvaa naisen kasvoista ilman mitään sen tarkempaa rajoitusta. Tätä vaihetta voikin nimittää sen päämäärättömyyden takia improvisoinniksi, jossa materiaalia ja ideoita oli paljon ja niistä oli myöhemmässä keräämisvaiheessa tehtävä valinta. Prosessini sai ensimmäisen alitajuisen alkunsa tekemästani kuvituksesta, jonka tein itsenäisesti vuonna 2009. Kuvitusta on tarkoitus jossain vaiheessa käyttää printtinä vaatteissa (kuva 12).

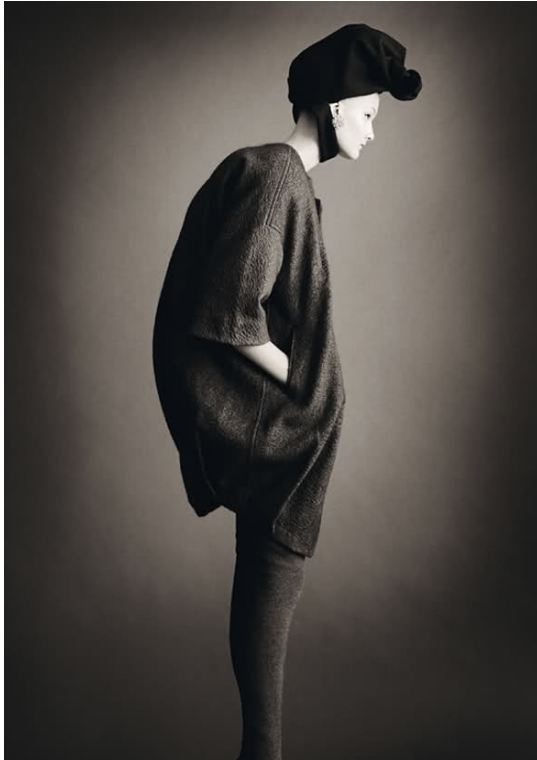

kuva 12. itsenäisesti toteutettu työ naisen kasvoista tekniikkana vesivärit ja digitaalinen kuvankäsittely.

Kehittelin ideaa mielessäni vanhojen kuvitustöideni pohjalta, mietin minkälaisesta kuvasta minulle olisi eniten hyötyä ja minkälaisen kuvan tekeminen pitäisi minut otteeseen prosessin ajan. Mietin myös, minkälaisia kuvituksia haluaisin jatkossa tehdä. Loin erilaisia mielikuvia digitaalisesta kollaasistani. Tein tutkimusta, jossa katsoin paljon valokuvaajien kuvia ihmisistä ja kuvituskuvia kasvoista. Suurimmat inspiraationi sain muotikuvista. Myös mielenkiintoiset kasvokuvat kiinnostavat muotikuvissa (kuva 13). Mielenkiintoa lisää mallin erikoiset kasvot ja niiden asettelu kuvassa. Muotikuvissa kiinnostavimpia ovat mielestäni rajoja rikkovat ja graafiset kuvat (kuva 14).

Kuva 13. Mielenkiintoinen ja kaunis kasvokuva Italian Vogueusta vuodelta 2010.

Kuva 14. Graafinen ja kaunis kuva Italian Vogue:sta vuodelta 2010.

En käsittele opinnäytetyössäni kasvojen anatomiaa tai näköisyyden kuvaamiseen liittyviä asioita, koska kollaasini tarkoitus ei ole tehdä valokuvamaisen tarkkaa kuvaa tietyn naisen kasvoista. Haluan, että kasvot, jotka kokoan herättävät tunteita ja ovat ehkä hiukan oudot ja ennen kaikkea ilmentävät kollaasin luonnetta.

Prosessini teema valinnassa tutkimusvaihetta tehdessäni kahlasin läpi lukuisia lehtiä, kuvittajien ja valokuvaajien portfolio sivuja ja omia aikaisempia töitäni. Niiden pohjalta tein ensimmäisen valintani valita temakseni naisen kasvot. Ihmisten kasvoissa on mielestäni jotain ajatonta, ajasta ja paikasta riippumatonta. Tapoja kuvata kasvoja on monia, mutta kasvot itsessään kiinnostavat ihmisiä aina. Minulla oli luovan prosessini alettua vahva mielikuva, millaiset kasvot halusin tehdä. Mielikuvani kehittyi luovan prosessini aikana ja lopputulos on täysin erilainen kuin, mitä aluksi ajattelin. Prosessin edettyä kehittyi mielikuva aatellisnaista muistuttavasta hahmosta, jonka hiuksissa voi nähdä värikkäitä lintuja. Kehitin ajatteluni lateraalisesti niin, että hain inspiraatiota myös valokuvien ulkopuolelta. Lintujen ajatuksen sain ystäväni tatuoinneista. Hänellä on monta värikästä lintu tatuointia. Mielettömänä ideana kirjasin ajatuksen ylös ja lopulta toteutin sen lopullisessa kuvassani. Päätös sijoittaa lintuja hiuksiin tuki myös yhtä henkilökohtaista tavoitettani. Halusin käyttää naisen kasvoissa kirkkaita värejä, koska olen yleensä

aika varovainen värien käytön kanssa. Seuraavassa luvussa kerron teeman valinnasta seurannutta vaihetta eli konkreettista materiaalin keräämisvaihetta.

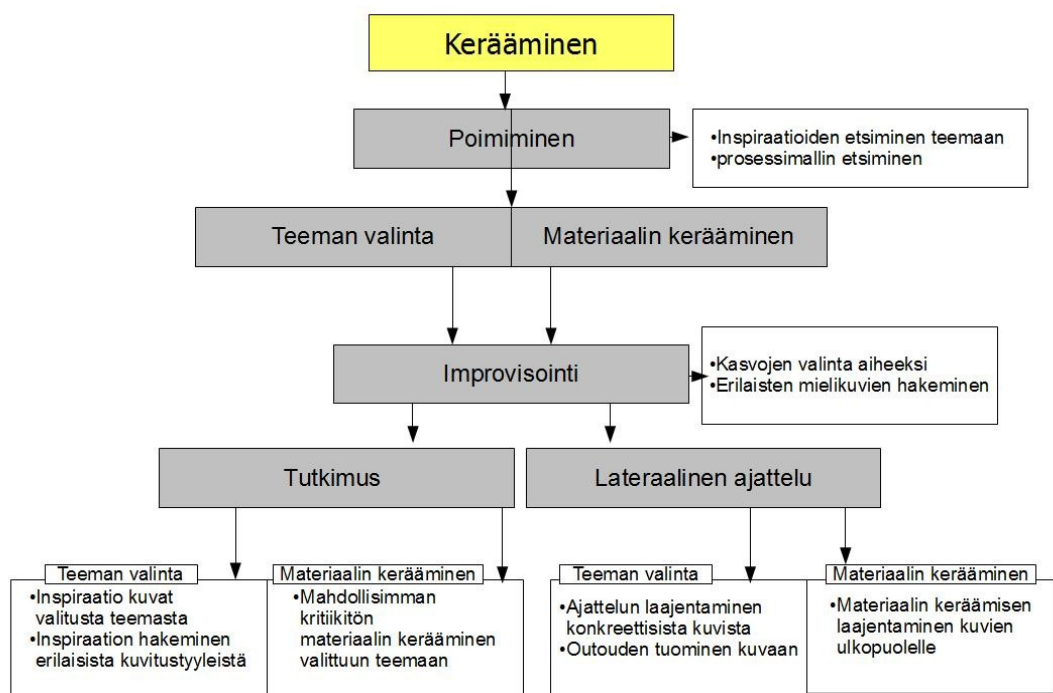
4.3.2 Materiaalin kerääminen

Konkreettisen materiaalin keräämisen aloitin vasta kun olin päättänyt teeman digitaaliselle kollaasilleni. Alun improvisoinnin jälkeen oli lähdettävä etsimään sopivia materiaaleja naisen kasvoja varten. Materiaalin kokoaminen alkoi ensin kuvien etsimisellä lehdistä. Kiersin kirpputoreilla ja kävin läpi ystäväni lehtivarastoja. Ainoana kriteerinä oli se, että kasvot olivat naiselliset ja valokuvien tuli olla tarkkoja eli epätarkkoja liike kuvia en voinut ottaa kollaasiini. Olisin voinut tässä vaiheessa hakea laajemmin aineistoa ja improvisoida kuvien haussa, sillä materiaalia olikin aika niukasti. Tämä kävi ilmi, kun lähdin rakentamaan digitaalista kollaasiani. Improvisointia olisi aluksi voinut olla enemmän myös aiheen määrittelyssä, sillä jouduin luonnosteluvaiheesta palaamaan usein keräilemään ideoita ja inspiraatioita. Myös lateraalisen ajattelun koin aluksi hyvin haastavana, vasta loppua kohden osasin rikkoa omia rajojani ja ajatella laajentaa ajattelua ni kuvien ulkopuolelle. Oheisessa esimerkkikuvassa 15 on ensimmäisiä keräämiäni kuvia lehdistä, jotka digitoin skannaamalla.

Kuva 15. Esimerkkikuvassa osa lehdistä kerätyistä kuvista.

Esimerkkikuvassa 15 keräämiäni kuvien perusteella lähdin hakemaan lisää materiaalia saman teeman puitteissa. Tuntuu, että keräämisvaiheessa haastavinta oli pitää mieli avoinna ja olla kritiikitön. Alun vaikeuksien jälkeen, kun palasin luonnosteluvaiheesta (kuva 20) takaisin keräämiseen, sain lopullisen selkeän kuvan digitaalisesta kollaasistani. Kuva ei keskittynyt kuten aikaisemmin yksityiskohtien löytämiseen materiaalin keräämisvaiheessa vaan se keskittyi tietyn tunnetilan ja olemuksen löytämiseen etsitystä materiaalista. Keräämisvaiheeni olen mallintanut seuraavalla kuvalla (kuva 16), josta on helppo seurata miten keräämisvaiheeni eteni.

Kuva 16. Havainnollistava kuva keräämisvaiheesta luovassa prosessissani

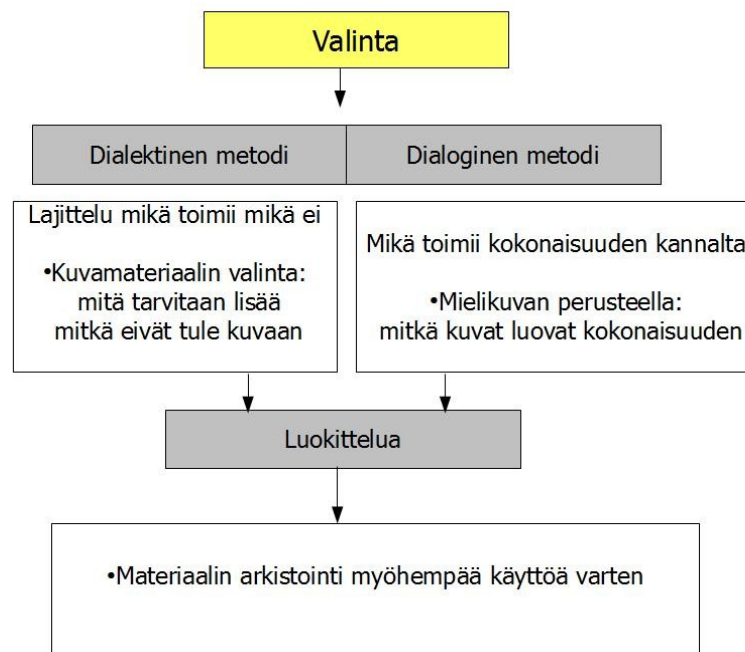
4.4 Valikointi

Valikointi vaiheessa oli hauskaa se, että sen kautta alkoi saada tarkempaa kuvaa minikälaista kollaasia oli rakentamassa. Ainakin aluksi koin, että minulla oli selvät sävelet, mutta myöhemmin tajusin, että olin ehkä edennyt liian nopeasti valikoinnista luonnosteluun.

Järvilehdon (2009) mukaan valikointivaiheeseen prosessissa kuuluu dialektinen- ja dialoginen metodi ja luokittelu on tärkeässä roolissa. Luovan työn oppaan mukaan tässä

prosessin vaiheessa tulee olla kriittinen valikoinnin suhteen ja arvioida, mikä materiaalista on käyttökelpoista. Dialektisellä metodilla tarkoitetaan tässä sen tarkastelua, mikä toimii ja mikä ei, tarkoituksena on löytää joko joukko parhaita tai yksi paras vaihtoehto. Dialektista metodia käytetään tyypillisesti ongelman ratkaisussa. Dialogisella metodilla taas tehdään vastakkainasetteluja, joiden avulla saadaan aikaan joko vahvistus tai kompromissi. Tällä metodilla ei saa yhtä parasta ratkaisua, vaan tarkoituksena on sovittaa yhteen erilaisia ideoita. Dialoginen metodi ei anna tarkkarajaisia sääntöjä, vaan siinä korostuu intuition tärkeys. Tärkeintä tässä metodissa on se, että erilaiset ideat tukevat toisiaan. Luokittelun tarkoitus on helpottaa arvioimaan oikeaa materiaalia. Luova työ edellyttää edes jonkinlaisia rajoja, koska täysin rajoitta tapahtuva luova työ johtaa harvoin hedelmällisiin tuloksiin. Luokittelun tarkoituksena on pyrkiä löytämään materiaalien säännönmukaisuuksia ja toisaalta uudelleen järjestämällä löytää uusia ideoita. (Järvilehto 2009, 13-15.)

Valikointi vaiheessa käytin eniten luokittelua. Luokittelun avulla oli helpompi etsiä materiaalia ja arkistoida ne loogisesti myöhempää käyttöä varten. Lehdistä kriittikittömästi keräämäni materiaali piti käydä useaan kertaan läpi ja samalla kun kävin läpi materiaaleja poistin osan ja jatkoin vielä etsimistä. Tämä luokitteluvaihe ei tapahtunut nopeasti, se vaati useita kierroksia materiaalia arvioiden. Käytin myös dialogista metodia, jonka avulla mietin jo valmiiksi mikä kuva sopisi mielikuvaan. Dialektisellä metodilla taas suljin pois osan vaihtoehtoista vallitsevan mielikuvani avulla. Olin tässä vaiheessa projektiani aika kapeakatseinen valitsemani materiaalin kanssa ja onneksi sain hyvän pohjan muutamalla kuvalla, joiden avulla pystyin viemään kollaasia useaan suuntaan myöhemmin. Se mitä etsin hakemistani materiaaleista keräämisvaiheessa oli jokin silmiinpistävä tai erikoinen piirre kasvoissa, joka toisi jotain lisää kollaasiin. Käytin sitä myös valikoinnin perusteena kaikista materiaaleista. Aluksi sain inspiraationi punatukkaisista naisista, joiden keijumainen olemus antoi paljon ideoita luovan prosessini suunnasta. En vielä tässä vaiheessa ajatellut haluanko kollaasille taustan vai en, mutta palasin tähänkin vaiheeseen kun palasin luonnostelusta keräämisvaiheeseen. Valintavaiheeni kuvastaa ohessa (kuva 17), jonka avulla voi hahmottaa miten valintavaiheeni eteni.

Kuva 17. Havainnollistava kuva valintavaiheestani prosessin kuvauksessani.

4.5 Luonnostelu

Kollaasini luonnosteluvaiheessa sain todenteolla työstää kuvaa ja kokeilla erilaisia vaihtoehtoja. Koska minulla ei ollut heti aluksi selkeää kuvaa, mitä lähdin kollaasilta hakemaan sain tehdä useita kokeiluja ja palata aina uudestaan keräämis- ja valikointi vaiheeseen. Vaikka tämä vaikuttaa työläältä tavalta työskennellä koen sen silti omaksi tavakseni eliminoida väärät vaihtoehdot konkreettisesti kokeilemalla, miltä erilaiset asetelmat näyttävät.

Järvilehdon (2009) mukaan luonnosteluvaiheessa tapahtuu suurin osa luovasta työstä. Hänen mukaansa kuitenkin usein kompastutaan siihen, että aloitetaan liian nopeasti luonnostelemaan vailla kunnon perehtymistä aiheeseen. Tämä aiheuttaa sen, että nopeasti luullaan työn olevan jo jalostus- tai viimeistely vaiheessa. Tärkeimmiksi työkaluiksi luonnostelussa hän listaa visioinnin ja hahmottelun. Visioinnille tyypillinen ominaisuus on tarkka visio valmiista työstä. Vision voima piilee siinä, että mitä rikkaampi visio on sitä tehokkaampi se on tekijän kannalta. Tärkeää ei kuitenkaan ole miettiä yksityiskohtia vaan luoda intuitiivinen tuntuma lopulliseen kokonaisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että mielikuva, joka syntyy luo mahdollisimman laaja-alaisen kaikkia aisteja kos-

kettavan vision. Hyvällä visiolla voi ohjata myöhempiä työvaiheita ja luoda uskoa työn onnistumiseen. Täytyy silti muistaa, että visiointi ei sovi kaikille luovan työntekijöille. Hahmottelulla taas pyritään luomaan työn ensimmäinen konkreettinen versio. Tässä vaiheessa työn suhteen on oltava kriittisempi. Hahmottelussa tärkeää on luoda suuret linjat ja saada aikaan jo jotain teokseen jäävää lopullista materiaalia. Tämä vaihe on kenties palkitsevin. Samalla kun luodaan uutta niin täytyy tiivistää olennaisia materiaaleja.

Aluksi kokosin kuvaa konkreettisesti käsin, perinteisellä leikkaa ja liimaa tekniikalla, mutta ymmärsin, että olisi nopeampaa siirtää materiaali suoraan skannattuna koneelle ja kuvankäsittelyohjelmaan. Digitaalisesti kollaasia oli huomattavasti helpompi muokata ja kokeilla erilaisia vaihtoehtoja. Visiointi oli minulla työskentelyssä suuressa osassa ja myös tämän työskentelyvaiheen aikana hain jatkuvasti inspiraatioita toisista kuvista. Luonnostelu vaihe oli minulle ehkä työläin. Koin, että olin yhä uudestaan luonnostelu vaiheessa, koska en ollut täysin tyytyväinen kokoamiini kollaasin alkuihin. Siksi voinkin sanoa, että visioni olisi voinut olla rikkaampaa. Minusta tuntui, että olin pitkään jumissa yhdessä kuvan vaiheessa, aloin ehkä liian ahnaasti viemään kuvaa siihen suuntaan, jota olin aluksi visioinut, enkä kyseenalaistanut valintojani tarpeeksi. Ensimmäinen hahmotelmani koostui lähinnä kahdesta kuvaan jääneestä elementistä: kasvoista ja silmistä. (kuva 18).

Kuva 18. Havainnollistava kuva digitaalisen kollaasin peruselementeistä.

Jälkeenpäin ajateltuna hahmotelman ongelmaksi muodostui se, että kuva muistutti liikaa valokuvaa ja siksi oli vaikea saada inspiraatiota sen eteenpäin viemiseen. Tarkoituksenani, kun kuitenkin oli saada aikaan kuva, joka on hiukan omituinen ja herättää ristiriitaisia tunteita. Lähdin itsepintaisesti rakentamaan kuvaan hiuksia mielikuvani mukaan punatukkaisten naisten kiharoista. Tätä kokeilua ja vaihetta kesti aivan liian kauan prosessin etenemisen kannalta. Mikään vaihtoehto ei tuntunut hyvältä ja päädyin lopulta kompromissiin, jossa olin tahtoni vastaisesti ottanut kokonaisena kuvana sopivat hiukset kasvoille (kuva 19). Koin, että kollaasi on menossa väärään suuntaan, koska en halunnut että muut kuin kasvot koostuvat yhdestä yhtenäisestä elementistä. Kuvasta katosi mielestäni se kollaasi tyyppinen ilmaisu jota olin hakenut.

Kuva 19. Kuvassa vaihe, jossa punaiset hiukset hallitsivat kollaasin suuntaa.

Kompromissiin päädyttyäni, yritin unohtaa kasvot ja keskittyä taustaan. Katsoin jälleen kuvia ja hain inspiraatioita. Edelleen mietin mielessäni miten saisin hiukset tehtyä jostain muusta kuin yhdestä kuvasta. Lopulta sain idean langoista. Kokeilin aluksi kuvia erilaisista lankarullista ja muokkasin niiden värejä kuvankäsittelyllä. En kuitenkaan ollut tyytyväinen tuloksiin ja päätin tehdä langoista taustan kuvalleni. Alkoi tuntua, että kaikki valinnat olivat todella kaukaa haettua, yhtenäinen punainen lanka alkoi kadota. Jatkoinkin kuitenkin sitkeästi valitsemallani tiellä ja kokosin taustaa kuvalle (kuva 20).

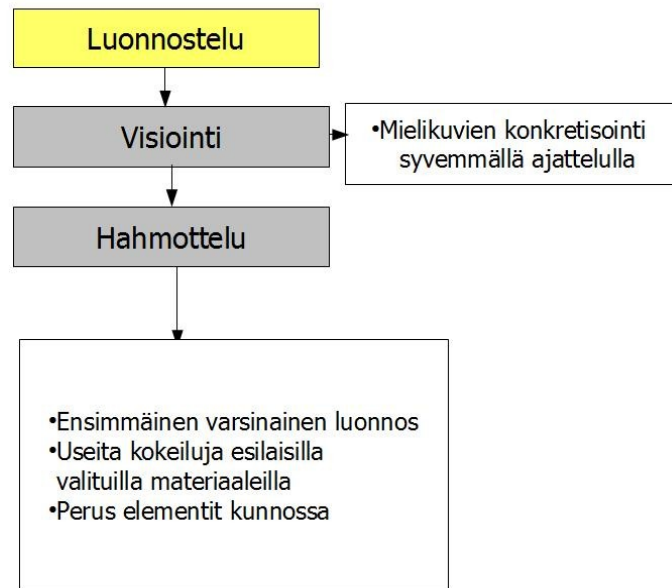

Kuva 20. Taustan hahmotelma digitaalisessa kollaasissa.

Pidin tekemisen välillä aina päivän tai kahden taukoja ja yritin hakea ideoita lukuisista kuvista ja kuvituksista. Palasin yhä uudestaan miettimään hiuksia ja taustaa elementteinä. Tarvitsinko niitä todella ja miten saisin kuvaan lisää kollaasimaisuutta. Anttila (2006, 425) lainaa tekstissään mielestäni osuvasti.

”Shön (1983) kuvaa, miten käytännön toiminta on sen etsimistä, miten saadaan syntymään luovuutta edellyttävä tehtävä. Tämä etsintä, eksploraatio, käsittää etenemisteiden määrittelyä ja koettelua. Yleisesti ottaen kaikki ajattelu keskittyy toiminnan toteuttamiseen. Satunnaisesti, kun eteneminen ei suju tai kun se tuottaa ei tarkoitettuja seuraamuksia, ollaan pakotettuja reagoimaan toisilla kuin aiotuilla strategioilla ja tiedoilla. Sellaisissa tilanteissa tekijä siirtyy tarkastelemaan jo tehtyjä asioita ja tuloksia, joita ryhdytään tietoisesti arvioimaan.”

Pitkällinen ja raskas vaihe, jossa työ ei edennyt jatkui pari viikkoa. Avasin tiedoston ja kaikki mitä yritin sille tehdä tuntui täysin turhalta. Vasta kerrattuani prosessimallin seuraavaa jalostamisvaihetta tajusin, että minun tulisi tehdä radikaaleja muutoksia. Mallinnan luonnosteluvaiheittani oheisella kuvalla (kuva 21).

Kuva 21. Havainnollistaa luonnostelun etenemistä.

4.6 Jalostaminen

Suurimmat muutokset digitaaliseen kollaasiini tein prosessini Jalostamisvaiheessa. Palasin takaisin ensimmäisen luonnoksen peruselementteihin (kuva 18) ja lähdin rakentamaan kuvaa lähes uudestaan. Pidin osan keräämästäni materiaalista ja käytin niitä eri tavalla, muokkaamisen tuloksena kuvasta poistui useita elementtejä ja samalla kuva lähti rakentumaan lähes itsestään.

Jalostamisvaiheessa Järvilehdon (2009) mukaan tärkeää on näkyvän lisäksi se mitä on jätetty pois. Hänen mukaansa työstä poistetut elementit ovat yhtä tärkeitä kun näkyväksi jäävät ja oikeaan muotoonsa työ hioutuu vasta useiden muokkaamiskierrosten kautta. Kaikkia virheitä ei tarvitse poistaa, jos ne ovat tarkoituksen mukaisia. Jalostamisvaiheessa työn ensimmäisestä versiosta aletaan kriittisesti luoda lopullista versiota. Järvilehdon mukaan on tärkeä on saada aikaan kokonaisuus. Koko jalostamisvaihe perustuu intuitioon ja luovuuteen ja jotta työstä saadaan kokonaisuus tulee liikaa huomiota vievät elementit poistaa. Teoksesta kannattaa pyytää kommenttia ja käydä keskustelua. Hänen mukaansa ongelmaksi muodostuu keskeneräisen työn kommentointi,

koska vain tekijällä on selkeä visio kokonaisuudesta. Toisten kommenttien mukaan muokkaaminen on vaarallista jos siinä kadottaa oman punaisen langan. Luovassa työssä ei Järvilehdon mukaan voi miellyttää kaikkia. Jokainen kommentoija tuo mukanaan oman näkökulmansa, jolloin on hyvä muistaa kuka kommentoi ja mistä näkökulmasta, sillä jokainen kommentti ei ole merkittävä työn kannalta. Järvilehto muistuttaa, että negatiivisista kommenteista ei pidä lannistua vaan käyttää niitä hyväksi viemään työtä eteenpäin. Osaa valinnoista voi puolustaa ja osaan ottaa uutta näkökulmaa toisten kautta. (Järvilehto 2009, 18-22.)

Ensimmäisenä merkittävänä käännekohtana työn kannalta tuli vaihe, jossa päätin luopua punaisesta tukasta ja käyttää alkuperäisesti hiusten elementiksi tarkoitettuja kuvia lankakeristä hiuksissa (kuva 21). Luovuin aika nopeasti taustasta. Tausta ei ollut kuvalle merkittävä millään tavalla ja se ei palvellut kuvan myöhempää mahdollista käyttöä esimerkiksi printtinä vaatteissa. Punaisten hiusten poistaminen sai aikaan sen, että aloin nähdä kuvaa uudessa valossa ja sain poistettua elementin, jonka koin hyvin tärkeäksi ja johon kiinnitin huomiota jatkuvasti. Kuvan saadessa uuden harmaanhoitoisen värinsä (kuva 21) aloin inspiroitua uudelleen kuvan tekemisestä ja ideoita kuvaan tulvi mieleen. Ensin ajattelin naisen kuvastavan linnan neitoa tai prinsessaa, mutta en ollut tyytyväinen kuvan värittömään ja liian kauniiseen ulkomuotoon. Halusin, että kuva herättää ristiriitaista tunnetta. Ristiriitaisella tunteella tarkoitan tässä sitä, että katsoja tunnistaa kuvan ihmisen ja naisen näköiseksi, mutta ei välttämättä pidä näkemästään kun jotain tuttua on muokattu oudon näköiseksi. Minun tuli siis muokata kuvaa vielä rajummin ja poistaa turhia elementtejä edelleen.

Kuva 21. Luovan prosessini käännekohta, jossa punainen tukka jäi pois ja työ sai uuden suunnan.

Kuvaa hallitsi vielä yksi minulle rakas elementti, punaiset huulet. Järvilehto (2009) kehottaa jalostusvaiheessa "kill your darling", eli tappamaan itselle tärkeäksi muodostuneen elementin. Tarkoittaen, että jos jokin elementti kiinnittää huomion kerta toisensa jälkeen se tulisi poistaa. (Järvilehto 2009 20-21.) Päätin pelkistää kuvaa lisää. Aloitin huulista. Korvasin ne silmiinpistäväällä, mutta kollaasi tyylille sopivammalla hiukan hauskemalla vaihtoehdolla. Lisäksi korvasin toisen silmä uudella elementillä ja niin sain kuvaa lisää eloa ja haluamaani epämukavuutta aiheuttavaa ulkonäköä (kuva 22). Päätin myös samalla mahduttaa naisen kuvaan asunsa kanssa ja toin esiin "pilven", jonka päällä nainen kelluu. Halusin, että kuva on helposti erotettavissa taustasta eli syvättä-

vissä. Koen, että näiden muutosten jälkeen kuva alkoi rakentua kuin itsestään mielenkiintoisempaan suuntaan.

Kuva 22. Suun ja silmän muutos ja kuvan irrotus taustasta saivat aikaan oudon ulkomuodon.

Uuden suunnan saaneessa jalostetummassa digitaalisessa kollaasissani oli muuten kaikki kohdallaan, mutta se kaipasi siihen väriä. Aluksi mietin kukkia ja muita värikkäitä elementtejä kuvaan, mutta lopulta sain idean värikkäistä linnuista. Ensin ajattelin, että teen naisen hiuksista lintujen pesän, mutta päädyin upottamaan linnut naisen hiuksiin. Kootessani erilaisia lintujen kuvia ruutukaappausten avulla internetistä, inspiroiduin yhä enemmän sateenkaaren väreistä. Kuva toi mieleeni kauan sitten näkemäni kuvan Carmen Mirandasta (kuva 23). Kai alitajuisesti sen inspiroimana aloin rakentaa kuvasta enemmän hauskaa ja vinksahantutta kollaasia. Varmasti myös yhtenä inspiraationi toimi eräs ystäväni, jonka käsivarsia ja selkää peittävät värikkäät tatuoinnit joiden aiheena on erilaiset trooppiset linnut.

Kuva 23. Laulaja ja näyttelijätär Carmen Miranda, alitajuisen inspiraation kohde.

Lähes valmiiseen muotoon päässyt kuva olikin Carmen Mirandan ilmentymä jolla oli valtavan hedelmäkorin sijaan päässään valtava linnuista koostuva peruukki (kuva 19). Olin tyytyväinen kuvan tähän vaiheeseen, mutta vielä jotain puuttui. Miikka Saksin kuvassa naisella oli kädet, jotka toivat mukaan persoonallisuutta. Päätin koittaa miten kädet toimivat omassa kuvassani. Hain materiaalia ruutukaappausten avulla muotikuvista, oikeita asentoja oli vaikea löytää. Halusin, että käsissä on sulokas asento ja ne ovat asun kanssa samassa värimaailmassa eli harmaansävyissä. Kokeilin useita eri vaihtoehtoja ja lopulta löysin kahdesta eri kuvasta juuri oikeat elementit kuvaani. Koska kuva oli mielestäni vielä liian värikäs päätin rauhoittaa värejä kauttaaltaan koko kuvasta. Kun kuva saavutti tämän pisteen koin sen valmiiksi (kuva 24). Kysyin kommenttia kuvastani ystävältäni tässä vaiheessa ja hänen reaktionsa oli juuri toivomani. Hän kommentoi, että suu näyttää olevan väärinpäin tai jotenkin outo. Ystäväni ei ole asiantuntija graafisen alan kuvan tekemisessä, mutta halusin testata mikä on hänen reaktionsa katsojana.

Kuva 24 Valmis digitaalinen kollaasi.

4.7 Viimeistely

Viimeistely vaiheessa Järvilehdon (2009) mukaan tärkeintä on lopettaa hiomisen loputon noidan kehä. Viimeistelyssä kriittisintä hänen mukaansa on taito osata lopettaa ajoissa. Viimeistelyyn ei ole olemassa sääntöjä, mutta luovan työntekijän harjaantuneisuus ja intuitio ovat kriittisiä työn tässä vaiheessa. Järvilehto kehottaa myös ottamaan etäisyyttä työhön ja aloittamaan vaikka uuden teoksen luovuuden tässä vaiheessa. Hän myös kehottaa kysymään, että herättääkö kuva niitä tuntemuksia joita olit ajatellut. (Järvilehto 2009.)

Usein työskentelytapoihini kuuluukin, että annan työn hautua välillä ja katson sitä sitten uusin silmin kun olen muutamaa ajatusta rikkaampi. Usein jälkeensä huomaa

monia yhteyksiä erilaisiin kuviin tai teksteihin. Yksi näkemäni asia saattaa inspiroida aloittamaan uuden teoksen ja luo uusia näkökantoja vahvan kuvan tulkitsemiseen.

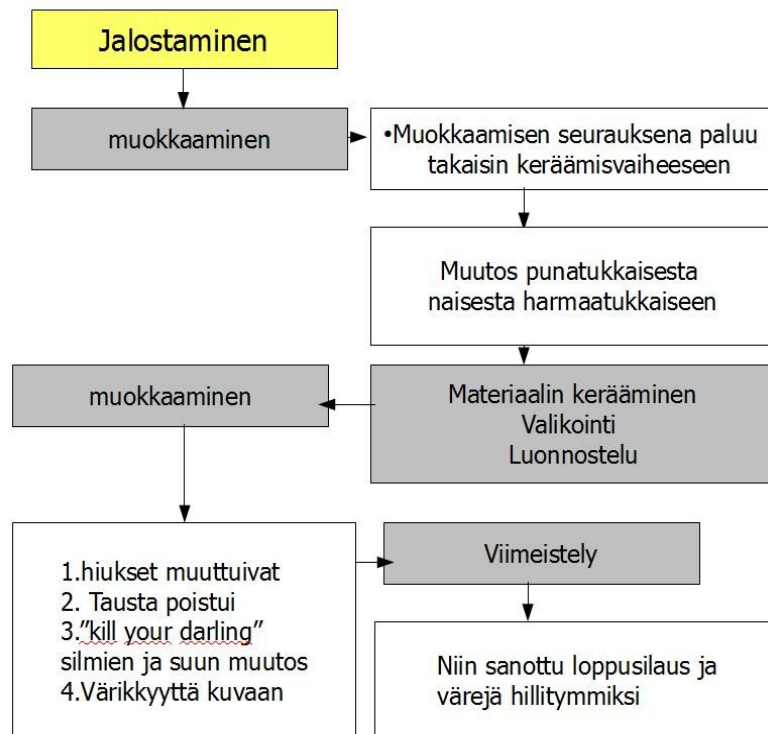
Anttilan (2006) mukaan kun työskentely pysähtyy, päivän päättyessä tai viikonloppuisin, projektin lykkääntyessä tai sen päättyessä, muodostuu tilaisuus arvioida siihenastista työtä, sen lähestymistapoja, sekä suhdetta aikaisempiin projekteihin. (Anttila 2006, 425).

Viimeistelyvaiheeseen voi vielä liittää niin sanotun loppusilauksen, joka kuitenkin Järvi-lehdon (2009) mukaan on vaarallinen vaihe. Loppusilauksessa taiteilijan perfektionistinen luonne saa kuitenkin täyttymystä. Tässä vaiheessa prosessia on varottava jalostamisen syöksykierrettä. (Järvilehto 2009, 22-24.) Itse yritin loppusilausta lisäämällä kuvaan tekstuuria, mutta en ollut tyytyväinen lopputulokseen. Sen sijaan haalistin värejä hiukan, jotta painoteknisesti kuva olisi helpompi painaa. Lopputuloksena valmis kuva (kuva 25).

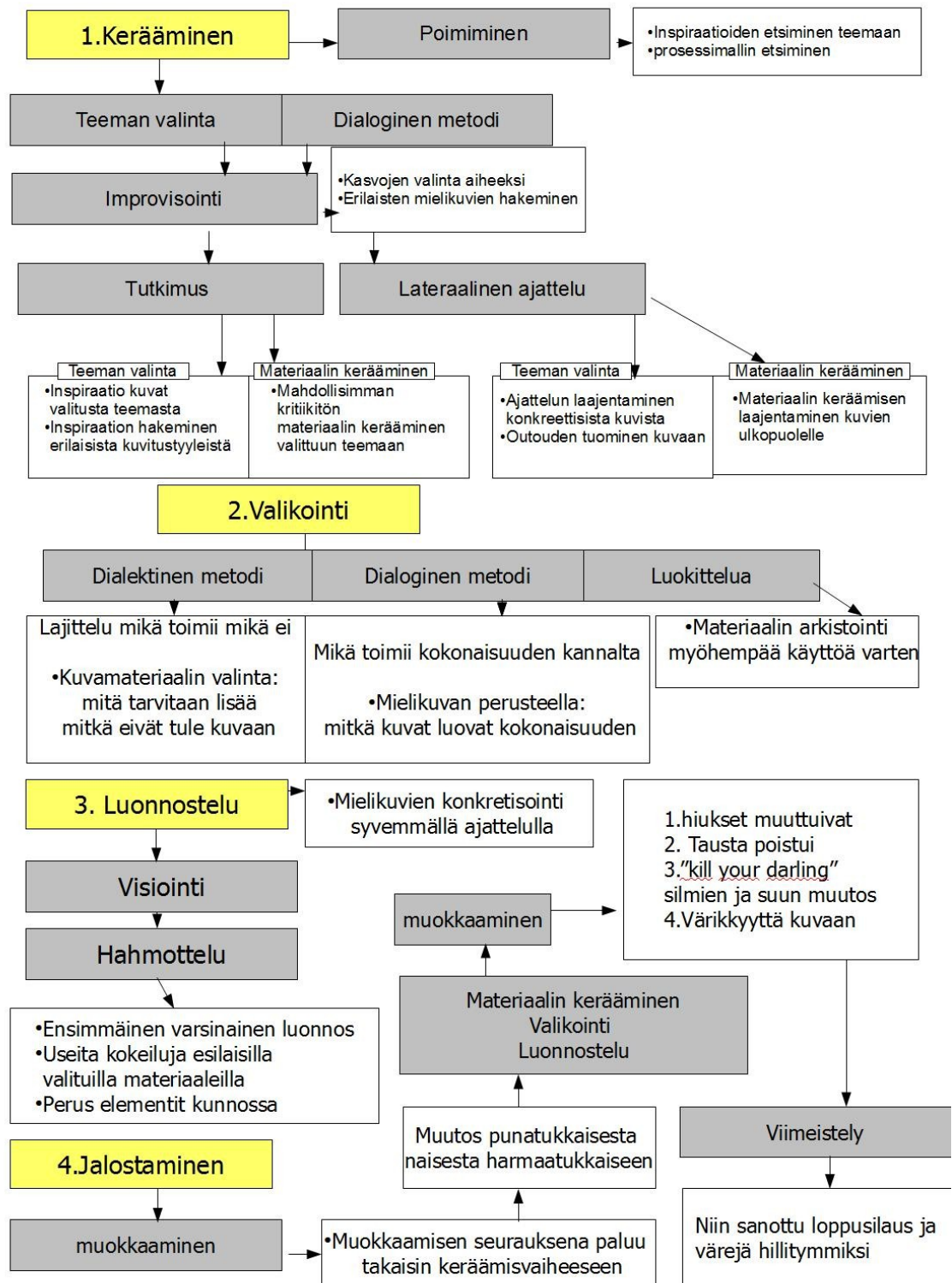
Kuva 25. Viimeistelyn ja värien haalistamisen jälkeen valmis digitaalinen kollaasi.

Luovan prosessin saapuessa loppuun olin hyvin tyytyväinen lopputulokseen ja huokaisin helpotuksesta. Sain digitaaliseen kollaasiini aikaan kaikkea sitä, mitä tavoitteeksi asetinkin. Se on kummallinen, värikäs ja painettavissa printtinä vaatteeseen. Oheisessa kuvassa on havainnollistava kaavio Jalostamisvaiheen etenemisestä tässä luovan prosessin vaiheessa (kuva 26).

Kuva 26. Kuvassa jalostamisvaihe ja viimeistelyvaihe kiteytettynä.

Lopuksi vielä esittelen koko prosessistani syntyneen mallinnuksen (kuva 27), josta voi nähdä hyvin prosessin etenemisen alusta loppuun. Tämä prosessi malli ei ole niin yleispätevä kuin valitsemani Järvilehdon (2009) luovan prosessin malli, mutta se kuvastaa hyvin minun tyyppillistä prosessiani. Tämä on sikäli tärkeää, että kyse on prosessi kuvauksesta kuvan tekijän näkökulmasta.

Kuva 27. Havainnollistaa henkilökohtaista luovan prosessin etenemistä tämän opinnäytetyön digitaalisen kollaasin työstämisessä.

5 Yhteenveto

Digitaalisen kollaasin käsitteen määrittäminen oli hankalaa lähdekirjallisuuden puutteen takia. Digitaalisen kollaasin tekijöitä löytää kyllä hakemalla esimerkiksi internetistä, mutta selkeää määritelmää en löytänyt. Sen takia digitaalisen kollaasin määrittämiseen käytin kuvan digitaalisuuteen liittyviä seikkoja ja uuden median taiteeseen liittyviä näkökulmia. Toin myös mukaan taidehistoriallista näkökulmaa, jotta ymmärtää mistä kollaasi on saanut alkunsa. Digitaaliseksi kollaasiksi määrittelin opinnäytetyöni puitteissa teoksen, joka on ainakin jossain prosessin vaiheessa digitoitu ja toteutettu kollaasi tyylisesti. En kuitenkaan sanoisi, että digitaalinen kollaasi on teos, joka on digitoitu vasta viimeistely vaiheen jälkeen. Digitaalisen kollaasin on mielestäni pääosin oltava digitaalisesti tehty kuva. Kollaasin ominaisuuksilla tarkoitan tässä, että kuva on selkeästi koottu monista kuvista ja se ei yritä olla täysin realistinen. Koottuna useista kuvista kollaasi tuottaa selkeästi uuden teoksen, joka ei ole tunnistettavissa alkuperäiseen ja myös tämä määrittää sitä millainen digitaalisen kollaasin tulisi olla.

Digitaalisella kollaasilla ja perinteisellä kollaasilla ei lähteideni pohjalta ole muuta merkittävää eroa, kuin että ne on toteutettu eri formaattiin. Digitaalisesta kollaasista puuttuu tietenkin fyysinen kosketuspinta, joka taas on paperikollaasille ominaista. Perinteisen paperikollaasin tekeminen on sikäli työläämpää, että siitä on vaikeampi poistaa elementtejä, kun ne kerran on kiinnitetty. Digitaalisessa kollaasissa taas muokkaaminen voi jatkua ikuisesti, missä on myös omat vaaransa. Digitaalisen kollaasin tutkimusta olisi voinut vielä laajentaa kuvan käsitteiden avaamiseen ja kuvan digitaalisuuden syvempään tulkintaan. Esittelemällä suuremman määrän esimerkkejä olisi voinut luoda vielä selvempää kuvaa, millaisia erilaisia digitaalisia kollaaseja on olemassa. Omassa tutkielmassani keskityin lähinnä niihin, jotka olivat prosessin kannalta tärkeitä ja minulle merkityksellisiä digitaalisen kollaasin määrittämisessä itselleni selkeäksi. Halusin opinnäytetyölläni rikkoa omia ennakkoluuloja digitaalista kuvittamista kohtaa, koen, että valitsemalla juuri digitaalisen kollaasin tarkasteluni kohteeksi opin uuden enemmän omaa kuvitustyylä ilmaisevan tavan tehdä kuvituksia. Osaan nyt rohkeammin tarttua tekemään täysin digitaalista kuvaa, koska tiedän, että voin saada aikaan itseäni tyydyttävää jälkeä. Aikaisemmin en kokenut digitaalista kuvan tekemistä kovin taiteellisena, mutta luovan prosesini myötä opin arvostamaan digitaalista kuvan tekemistä yhä enemmän.

Luovan prosessin sanallistaminen tuntui minusta luontevalta. Aluksi ajattelin, että prosessin sanallistaminen olisi haastavin osuus, mutta teksti tulikin kuin itsestään. Tärkeimpänä prosessiosuus antoi minulle varmuutta tekemiseen ja se jäsensi työskentelyäni selkeämmäksi. Aion jatkossakin käyttää työskentelyssäni kyseistä prosessimallia ja pyrkiä jalostamaan työtä pidemmälle jo suunnitteluvaiheessa.

Opinnäytetyöni aihetta olisi voinut laajentaa tutkimaan tarkemmin mixed media -käsitettä, koska se on nykyään yleisesti käytetty digitaalisessa kuvituksessa. Kuvallista ilmaisua olisi myöskin voinut tutkia syvällisemmin, esimerkiksi ottamalla mukaan näköisyyden kuvaamisen kollaasin keinoin. Lisäksi olisin mielelläni halunnut toteuttaa kaksi muutakin kuvaa joihin sain idean prosessini aikana, mutta rajauksen puitteissa yksikin kuva riitti.

Opinnäytetyöni itselle tärkein tavoite oli kehittää omaa luovuutta ja ammatillista osaamista. Koen, että onnistuin kehittymään kuvittajan prosessin aikana. Ennen kaikkea opin käyttämään valitsemaani prosessimallia hyväkseni prosessin aikana. Alussa ajattelin, että vertailen prosessimallia omaan prosessiini. Lopulta sain niin paljon vinkkejä oman työskentelyn kehittämiseen prosessimallin kautta, että siitä tulikin oleellinen osa työskentelyä. Oman ammatillisen osaamisen kannalta prosessimallin omaksuminen osaksi työskentelyä on juuri sitä kehittymistä, jota hain prosessilta. Luovuuden kehittämisen kannalta koin olennaiseksi käyttää juuri kollaasitekniikkaa, sen antamat lähes rajattomat mahdollisuudet vain inspiroivat minua tekemään lisää kuvia. Kun kuvani oli vielä kesken sain ideat kahteen muuhun kollaasiin. Käytän kuvia pitkäaikaisen haaveeni toteuttamiseen ja painatan ne vaatteisiin. Ehdotin eräälle vaatetusalaa opiskelevalle, että hän suunnittelisi projektina itselleen vaatteet joihin painatus tulee ja hän oli innoissaan ideasta. Näin ollen opinnäytetyöstäni poikii mahdollisesti oma yrityksen aloitukseen tarvittavat palaset.

Lähteet

Anttila, Pirkko. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi oy.

Brommer, Gerald. 1994. Collage techniques. New york: Watson-Guptill Publications.

Computer Arts. 29.3.2011. Trend spotter's guide to 2011.

<http://www.computerarts.co.uk/features/trend-spotters-guide-2011> (luettu 29.9.2011).

Computer Arts. 15.12.2009. The new stars os design. Computer Arts.

<http://www.computerarts.co.uk/features/new-stars-design> (luettu 29.9.2011).

Digby, John. 1985. The collage handbook. Lontoo: Thames and Hudson Ltd.

Farquharson, Nikki. Portfolio, about. <http://www.nikkifarquharson.com/about.php> (luettu 29.9.2011).

Ferrari, Silvia. 2000. 1900-luvun taide. Milano: Arnoldo Mondadori Editore S.p.A.

Flickr. Nikki Farquharson's photostream.

<http://www.flickr.com/photos/nikkifarquharson> (luettu 29.9.2011).

Järvilehto Lauri 2009. Luovan työn opas 1.0. [Luovantyonopas10.pdf]. Filosofian Akatemia www.filosofianakatemia.fi/index_files/luovantyonopas10.pdf (luettu 6.10.2011)

Katchen, Carole. 1986. Painting faces and figures. New York: Watson-Guptill Publications.

Lacey, Joël. 2002. The complete guide to digital imaging. Iso Britannia: Thames & Hudson ltd.

O'Neill, Luke. 27.7.2011. El Kaneko. Computer arts.

<http://www.computerarts.co.uk/blog/ei-kaneko-112484> (luettu 29.9.2011)

Tribe, Mark. Jana, Reena. 2006. New media art. Köln: Taschen.

Viljanen, Jarkko. Karhula, Matti. Miettinen, Petri. 2003. Digikuvan peruskirja. Jyväskylä: Docendo Finland.

Kuva luettelo

Kuva 1 Julene Harrisonin papercut muotokuvat (<http://madebyjulene.com/portraits>) (viitattu 29.9.2011)

Kuva2. Yulia Brodskaya käsin tehty innovatiivinen paperi kuvitus (viitattu 29.9.2011) (<http://www.artyulia.com/index.php/Art>)

Kuva 3. El Kanekon Iyykynä piirros. (viitattu 29.9.2011)

<http://www.computerarts.co.uk/blog/ei-kaneko-112484>

Kuva 4. Nikki Farquharsonin kokeilevat tussi ja valokuva teokset.

<http://www.flickr.com/photos/nikkifarquharson/4320460542/in/photostream>

Kuva 6 Miikka Saksi image lehdessä ollut kuvitus 2010

<http://www.miikasaksi.com/46.html> (6.10.2011)

Kuva 7. David Hockneyn kymppikuva kollaasi.

<http://www.hockneypictures.com/terms.php>

Kuva 9. Miika Saksin digitaalinen kollaasi.

<http://www.miikasaksi.com/46.html>

Kuva 18 Carmen Mirandasta

<http://charlespaolino.files.wordpress.com/2011/04/carmen-12.jpg>

Kuva Kirsi Pyrhösestä Italian Vogueista vuodelta 2010

<http://fashiongonerogue.com/kirsi-pyrhonen-paolo-roversi-vogue-italia-july-2010/>